

Anders Olafsen Melbye

Fremtiden flytter inn

En kvalitativ studie om sosial bærekraft i utviklingen av Furuset Village

Masteroppgave i Studier av kunnskap, teknologi og samfunn (STS)
Veileder: Robert Næss og Sara Heidenreich

Mai 2023

LPO arkitekter

Anders Olafsen Melbye

Fremtiden flytter inn

En kvalitativ studie om sosial bærekraft i utviklingen
av Furuset Village

Masteroppgave i Studier av kunnskap, teknologi og samfunn (STS)
Veileder: Robert Næss og Sara Heidenreich
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for tverrfaglige kulturstudier

Kunnskap for en bedre verden

Læringsutbytte

Denne masteroppgaven inngår i masterprogrammet i **Studier av kunnskap, teknologi, og samfunn (STS)**

Masterutdanninga i studier av kunnskap, teknologi og samfunn har tre hovedmål:

1. Å gi kandidatene inngående kunnskaper om sentrale perspektiver innenfor fagfeltet Science and Technology Studies – STS (Studier av kunnskap, teknologi og samfunn).
2. Å kvalifisere kandidaten til avansert arbeid med teknologi- og kunnskapsprosesser i næringsliv, i utredningsarbeid, i administrasjon, politikkutvikling, kunnskapsledelse, forskning og innovasjon.
3. Å gi kandidatene utfyllende kunnskaper om faglige og sosiale dimensjoner ved tverrfaglige prosesser, og om hvordan slike prosesser bør organiseres.

Kunnskap

Kandidaten har:

- avansert kunnskap om hvordan vitenskap og teknologi utvikles, brukes og implementeres i samfunnet med spesielt fokus på RRI (Responsible Research and Innovation), dvs. samfunnsetisk tenking omkring dette
- kunnskap på et høyt nivå om så vel historiske som samtidige endringsprosesser knyttet til vitenskap, ekspertise, demokrati og teknologi
- inngående kunnskap om hvordan vitenskap og teknologi samproduseres med sosiale, politiske og økonomiske aktiviteter på ulike samfunnsområder

Generell kompetanse

Kandidaten kan:

- sette seg inn i og analysere omfattende faglige problemkompleks innenfor en relevant etisk ramme
- anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder gjennom tverrfaglige dialoger med eksperter fra andre fagområder
- selvstendig vurdere og bruke ulike framgangsmåter for å bidra til innovasjon og nyskaping på en bevisst og samfunnsetisk måte
- formidle resultater av eget faglig arbeid på en selvstendig måte, både til allmennhet og andre eksperter, muntlig og skriftlig

Ferdigheter

Kandidaten kan

- analysere og forholde seg kritisk til problemstillinger knyttet til teknologiutvikling og -bruk, og derigjennom se flere tilnæringsmåter og mulige utfall
- identifisere og arbeide selvstendig med praktiske og teoretiske problemer knyttet til effekter av vitenskap og teknologi i konkrete samfunnsmessige sammenhenger
- utføre avansert kunnskapsmekling i forbindelse med tverrfaglige prosjekter og prosesser

Forord

I august 2022 bestemte jeg meg for å se over tematikk til masteroppgaven. Jeg hadde lyst til å studere nærmere på fremtidige byggeprosjekter, og startet med å søke rundt på internett. Da jeg så rundt på OBOS sine nettsider fikk jeg informasjon om at det skulle bygges et nytt boligprosjekt på Furuset i Oslo (Mitt hjemsted). Dette prosjektet heter Furuset Village, og skal være et pilotprosjekt for mange andre boligprosjekter rundt om i verden. Furuset Village traff meg midt i hjerterota, og nå har det blitt hovedtema for masteroppgaven min.

Det har vært en spennende og lærerik prosess, og det hadde ikke vært mulig uten alle støttespillere som også har vært involvert i dette arbeidet. Først vil jeg takke informantene mine, som stilte opp til intervjuene. Denne oppgaven hadde ikke vært mulig uten dere. Tusen takk!

Til mine veiledere, Robert Næss og Sara Heidenreich: Tusen takk for at dere har veiledet meg gjennom hele prosessen! Det har vært en stor motivasjonsboost for meg å være på veiledningstimene med dere. Takk for gode råd og faglig innspill! En spesiell takk til Lotte som tok seg tid til å lese korrektur i innspurten.

En spesiell stor takk til min eldstebror Jens, som tok seg tid til å lese gjennom oppgaven min, og gitt meg innspill til deler hvor jeg har stått fast. Jeg må også takke Mamma og Pappa for all støtten gjennom prosessen, og ikke minst for at dere overrasket med frokost på døren under innspurten. Videre vil jeg takke resten av familien min, som har heiet på meg hele veien. En spesiell takk til de jeg har sittet sammen med på lesesalen, Kristian og Anna-Laila, for mange morsomme samtaler. Dere har vært gode til å støtte, spre glede, og gi motivasjon i en ellers krevende prosess. Jeg kommer virkelig til å savne miljøet på lesesalen. Må også takke Eline for at hun korrekturleste sammendraget mitt.

Helt til slutt ønsker jeg å takke meg selv - I did it!

Sammendrag

Norge står ovenfor en global klimakrise, og for å nå målsetningen om å bli et nullutslippssamfunn i 2050 er boligsektoren nødt til å kutte utslippene. Samtidig har lavinntektsgrupper som barnefamilier, studenter og førstegangskjøpere vanskeligheter med å komme seg inn på boligmarkedet. Problemer som urbanisering, flere eldre, ensomhet, og dyreboligpriser, er den dag i dag aktuelt å løse. Boligprosjektet Furuset Village, som denne oppgaven handler om, har som mål å løse flere av disse økologiske og sosiale samfunnsproblemene. Ved å analysere planleggingsprosessen av Furuset Village setter oppgaven søkelys på en bærekraftig utvikling av boligprosjektet med spesielt fokus på sosiale aspekter av bærekraft. Oppgaven har som hensikt å undersøke hvordan boligprosjektets utvikler, OBOS, konseptualiserer sosial bærekraft i Furuset Village, og på hvilken måte medvirkning og deltakelse har bidratt til å skape sosial bærekraft.

STS-perspektivet som er brukt for å undersøke oppgavens problemstilling er aktørnettverksteorien og translasjonsmodellen. Gjennom translasjonsmodellen har denne oppgaven belyst hvilke problemer Furuset Village skal løse og hvordan OBOS har jobbet med interessevekking, innrulling og mobilisering av andre aktører gjennom medvirknings- og deltakelsesprosesser med eksisterende og mulige fremtidige beboere på Furuset. OBOS har gjennom hele planleggingsprosessen av Furuset Village vært åpne for at alle kan være med å påvirke designet av Furuset Village. Gjennom å analysere deltakelsen av lokalsamfunnet på Furuset har denne oppgaven gått nærmere inn for hvordan Furuset Village kan utvikles på en økologisk, økonomisk og sosial bærekraftig måte. Den metodiske tilnærmingen som er blitt bruk i masteroppgaven er kvalitativt intervju, og dokumentanalyser. Videre setter denne oppgaven søkelys på tidligere forskning om sosial bærekraft i byggeprosjekter.

Resultatene fra denne oppgaven viser at OBOS har aktivt brukt medvirkning og deltakelse som nøkkel for å utvikle prosjektet Furuset Village. Det har kommet flere ideer om hvordan prosjektet skal være i nærmeste fremtid. Flere av aktørene har kommet med visjoner over hvem som skal bosette seg der, og om målsetningene til OBOS er realistiske å gjennomføre i nærmeste fremtid. Likevel har det vært utfordrende for Furuset Village å realisere alle ideer for å skape et bærekraftig boligprosjekt fordi ikke alle relevante aktører har vært enkle å få med i planprosessen. Mye på grunn av at ikke alle aktørene har følt seg hørt i prosessen, som Nordre Gran Borettslag. Samtidig er det ikke alle innspill som har kommet fra deltakere som har vært like realistisk, og relevante for OBOS å løse i prosjektet.

Abstract

Norway faces a global climate crisis, and to achieve the goal of becoming a zero-emission society by 2050, the housing sector must reduce emissions. At the same time, low-income groups such as families with children, students, and first-time buyers struggle to enter the housing market. Issues such as urbanization, an aging population, loneliness, and high housing prices remain to be addressed. The housing project Furuset Village, which this thesis focuses on, aims to solve several of these ecological and social societal problems. By analysing the planning process of Furuset Village, the thesis highlights sustainable development of the housing project with particular emphasis on social aspects of sustainability. The purpose of the task is to investigate how the housing project's developer, OBOS, conceptualizes social sustainability in Furuset Village, and how participation and involvement have contributed to creating social sustainability.

The STS perspective used to investigate the thesis question is Actor-Network Theory and the translation model. Through the translation model, this thesis has highlighted which problems Furuset Village is to solve and how OBOS has worked with interessement, enrolment, and mobilisation of other actors through participation and involvement processes with existing and potential future residents at Furuset. Throughout the planning process of Furuset Village, OBOS has been open for everyone to influence the design of Furuset Village. By analyzing the participation of the local community at Furuset, this thesis has gone in depth to understand how Furuset Village can be developed in an ecological, economic, and socially sustainable way. The methodological approach used in this master's thesis is qualitative interview, and document analysis. Furthermore, this thesis highlights previous research on social sustainability in construction projects.

The results from this task show that OBOS has actively used participation and involvement as key elements for developing the Furuset Village project. Several ideas about what the project should look like in the near future have emerged. Many actors have presented visions about who should settle there, and whether OBOS's objectives are realistic to implement in the near future. However, it has been challenging for Furuset Village to realize all ideas for creating a sustainable housing project as not all relevant actors have been easy to involve in the planning process. Largely because not all actors felt heard in the process, such as Nordre Gran Borettslag. At the same time, not all suggestions that have come from participants have been equally realistic and relevant for OBOS to solve in the project.

Figur og Tabell liste

Figur 1 De tre-dimensjonene (FN-sambandet, 2021).....	9
Figur 2 Maslows behovspyramide (Norheim, u.å).....	11
Figur 3 Furusetlokalet (Oslo Kommune, u. å)	41
Figur 4 Byggeområdet til Furuset Village (Thorgersen, 2022).....	45
Tabell 1 Utvalg	18

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
1.1 Beskrivelse av Furuset og Furuset Village.....	2
1.2 Tidligere forskning på sosial bærekraft i byggeprosjekter.....	4
1.3 Oppgavens disposisjon.....	6
2. Analytiske perspektiver	8
2.1 Bærekraft utvikling og sosial rettferdighet.....	8
2.2 Sosial Bærekraft.....	9
2.2.1 Maslows behovspyramide.....	10
2.2.2 Medvirking.....	11
2.2.3 Aktørene.....	12
2.3 Aktør-nettverksteorien (ANT).....	13
2.3.1 Translasjonsmodellen.....	13
2.4. Oppsummering.....	14
3. Metode	16
3.1 Problemstilling og valg av metode.....	16
3.2 Kvalitativ forskningsmetode.....	16
3.2.1 Intervju: Rekruttering, utvalg, guide.....	17
3.2.2 Dokumentanalyse.....	19
3.3 Analyse/bearbeiding av datamaterialet	19
3.4 Etiske betraktninger.....	20
3.5 Styrke og svakheter ved valg av metode.....	21
3.5.1 Styrker.....	21
3.5.2 Svakheter.....	21
4. Sosial bærekraft i Furuset Village	24
4.1 Problematisering- Hvilke problemer skal Furuset Village løse?.....	24
4.2 «Gode naboer forlenger livet»	26
4.3 Økonomisk dilemma og mer ressurssterke til Furuset.....	30
4.4 Ingen parkeringsplasser- Bedre for miljøet, eller verre sosialt?.....	34
4.5 Oppsummering- OBOS konseptualisering av sosial bærekraft.....	37
5. Medvirking og deltakelse	39
5.1 Tett samarbeid med bydelen.....	39
5.2 Interesse blant fremtidige kjøpere.....	42
5.3 OBOS VS. Nordre Gran Borrettslag.....	44
5.4 Gode og dårlige innspill.....	46
5.5 Oppsummering- Mobilisering av sivilbefolkningen på Furuset.....	49
6. Konklusjon	51
6.1 Oppsummering- OBOS som et obligatorisk passeringspunkt.....	51

6.2 Hvordan vil Furuset Village se inn i fremtiden?.....	53
6.2.1 Videre tanker til fremtidige byggeprosjekter.....	53
7. Litteraturliste.....	55
Vedlegg 1	59
Vedlegg 2.....	61
Vedlegg 3	63

Kapittel 1: Innledning

I 1987 la Gro Harlem Brundtland (1987) frem rapporten «Vår felles fremtid» fra FNs verdenskommisjon for miljø og utvikling. Rapporten la vekt på en bærekraftig utvikling som skulle sikre behovet til nåtidens generasjoner uten å sette fremtidige generasjoner i fare (NOU 2005:05). Norge har satt seg store målsetninger for å kutte klimagassutslipp, og bli et lavutslippsland innen 2050. Ifølge klima- og miljødepartementet er løsningen å satse på innovasjon- og teknologiutvikling (Klima- og miljødepartementet, 2021). For hele samfunnet, og spesielt for boligmasse og boligutbygging, er det sentralt å satse på grønn energi og bærekraftig løsninger. Bolig- og byggesektoren i Norge står i dag for 40 prosent av energibruken og materialbruken. Dette har gjort at redusert energibruk i bygg, og omlegging til bruk av fornybar energi til oppvarming har vært prioriterte arbeidsområder de siste årene (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2022). I tillegg bor rundt 80 prosent av Norges befolkning i byer og tettsteder (FN-sambandet, 2023a). Ifølge De Forente Nasjoner (FN) er Norge nødt til å sørge for at flere får råd til å bo i byene, og at bolig og leiemarkedet reguleres (FN-sambandet, 2023a).

Samtidig som Norge står overfor en global klimakrise har lavinntektsgrupper og barnefamilier vanskeligheter med å komme seg inn på boligmarkedet på grunn av høye boligpriser (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2020). Samfunnstrender som urbanisering, større ulikheter i befolkningen, og flere eldre gjør det viktigere å planlegge boliger til alle innbyggere i årene fremover, og det er derfor viktig å ta hensyn til sosial bærekraft i boligpolitikken for å løse slike dilemmaer (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2020).

Temaet for oppgaven er et fremtidig byggeprosjekt som heter «Furuset Village», en idé om et bærekraftig boligprosjekt som skal være et eksempel på hvordan vi kan bo i fremtiden, og være et eksempel på et byggeprosjekt som både teknologisk og innovasjonsmessig vil bidra til at Norge vil være et steg nærmere å bli et nullutslippsamfunn innen 2050. Samtidig som at prosjektet skal være et klima og miljøvennlig boligprosjekt har det også satt søkelys på sosial bærekraft, og skal derfor også kunne løse sosiale problemer som eldrebølgen, ensomhet, og dyre boligpriser (Kleppe, 2019). Det skal være et boligområde for alle typer mennesker, og i den sammenheng har utbyggerne (OBOS) lagt vekt på medvirkning for å utvikle prosjektet. Denne oppgaven kommer derfor til å undersøke hvordan konseptet sosial bærekraft brukes i prosjektet, og legger vekt på to faktorer som har vært sentrale i planleggingsprosessen for å utvikle Furuset Village: innbyggermedvirkning og deltakelse.

Å definere sosial bærekraft kan være vanskelig, siden det er et vagt begrep, men ifølge Hofstad (2017) og hos Bergem (2019) handler sosial bærekraft om å tilfredsstille menneskelige behov, sosial rettferdighet, medvirkning, og deltakelse (FHI, 2020). Skal vi løse dagens klimakrise er samfunnet nødt til å ikke bare sette søkelys på teknologiske utfordringer, men også på sosiale utfordringer som eksempelvis likestilling, bedre mangfold, og tilhørighet. Et av hovedprinsippene til FN er at ingen skal bli utelatt, og at de mest sårbare gruppene i samfunnet skal prioriteres (FN-sambandet, 2023b). Sosial bærekraft er derfor sentralt for å løse flere av dagens samfunnsproblemer, og et viktig prinsipp for å skape bærekraftig utvikling. Ifølge kommunal- og distriktsdepartementet skal sosial bærekraft være et premiss for boligbygging og områdeutvikling på lik linje med

miljømessig- og økonomisk bærekraft. Det er også viktig at målet om en sosial bærekraftig byutvikling legger grunnlaget og skaper rom for alle mennesker uavhengig av sosiale lag i de store byene, og spesielt i enkelte bydeler som har dårlige levekår og sosiale utfordringer (Kommunal- og distriktdepartementet, 2020).

OBOS har gjennom hele planprosessen av Furuset Village vært åpne for å skape medvirkning, og generere deltakelse blant mulige og eksisterende beboere i nærområdet. Dette har de gjort ved å identifisere fremtidige beboere sine behov, og ta hensyn til ønsker om hvordan de helst vil bo og hvordan fellesarealene bør utformes (Kleppe, 2019). Deltakelse og medvirkning er ikke bare et hovedfokus for OBOS men også noe som er lovpålagt i plan- og bygningsloven. I 2014 bestemte Solberg-regjeringen at lokaldemokratiet skulle utvikles og styrkes gjennom medvirkning og dialog i planprosesser (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014). Dette betyr at plan – og bygningsloven skal legge til rette for allmennhetens deltakelse i plan- og bygningsprosessen, for å kunne skape et samfunn som ivaretar viktige fellesverdier og gode levevilkår for alle grupper, innenfor rammen av en bærekraftig utvikling (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014). Viktigheten av sosial bærekraft, medvirkning og deltakelse aktualiserer en rekke spørsmål og problemstillinger som vitenskaps- og teknologistudier (STS) kan være med på å belyse.

Kort oppsummert er sosial bærekraft høyst aktuelt i boligprosjektet Furuset Village, og OBOS har hatt som mål å legge til rette for deltakelse og medvirkning. Formålet med denne masteroppgaven er å undersøke hvordan sosial bærekraft har blitt utviklet under planleggingsprosessen. Mer presist er oppgavens problemstilling:

Hvordan konseptualiserer OBOS sosial bærekraft i boligprosjektet Furuset Village? Og på hvilken måte har medvirkning og deltakelse bidratt til å skape sosial bærekraft?

Aktuelle forskningsspørsmål i oppgaven vil være: hvilke fremtidige visjoner har OBOS og mulige beboere har om prosjektet? Hvordan har deltakelsen vært i utviklingen byggeprosjektet? Har innspill og perspektiver fra mennesker i lokalsamfunnet blitt tatt hensyn til, og kommer prosjektet til å være for alle grupper mennesker?

1.1 Beskrivelse av Furuset og Furuset Village

Furuset ligger på østsiden av Oslo i bydel Alna, Groruddalen. Området har siden 1970-årene blitt dominert av drabantbebyggelsen, og i dag er store deler av boligene i området blokker (Ruud et al., 2019). I sentrum av området er det en t-bane stasjon, fire busslinjer, og området ligger nært ved E6. På Furuset ligger det en ishockeyhall med arenaplasser, og en stor håndballbane som brukes av lokalbefolkningen (Ruud et al., 2019). Furuset er kjent for å ha mangfoldig befolkning med mennesker fra 140 forskjellige nasjoner (Reinventing cities, u. å). Årsaken til at det er så mange mennesker med ulike etnisiteter er at området er kjent for å ha lavere boligpriser enn andre boområder i Oslo (Ruud et. al, 2019).

I tillegg til å være et område som er kjent for en mangfoldig befolkning, rimeligere boligpriser, og god tilgang til kollektivtrafikk er Furuset også kjent for å være et område som har sosiale utfordringer. I 2019 kom det frem i en stedsanalyse fra Oslo Met at Furuset har utfordringer med at beboerne føler seg mer utrygge sammenlignet med andre områder i Oslo (Ruud et al., 2019).

En annen utfordring er at barneskolen på Furuset er preget av hundre prosent elevmasse med innvandrerbakgrunn, og barn med majoritetsbakgrunn flytter eller starter på andre skoler i Oslo. Dette er en negativ utvikling fordi det forsteker de sosiale og kulturelle skillelinjer mellom boområdene på Furuset, og mellom Furuset og andre naboerområder (Ruud et al., 2019).

På grunn av utfordringer i Furuset har Oslo kommune i den siste tiden jobbet med å skape områdeløft gjennom Groruddalsatsningen. Her har Furuset vært et område hvor det har skjedd flere innovative prosjekter, blant annet Fubiak som er et moderne og innovativt bibliotek som har blitt et populært møtested (Ruud et al. 2019). Her arrangeres det alt fra leksehjelp, norskkurs, og dansekurs. Det er også blitt etablert en café som har blitt et populært møtested for alle som bor i bydel Alna (Oslo Kommune, u. å). Furuset har gjennom Groruddalsatsningen fått laget et uteområde som kalles for «verdensparken». Her finnes et parkouranlegg, og fasiliteter som vannspeil, og syv møteplasser med ulike sittegrupper som kan brukes av alle, og en frukt- og bærhage som det er mulig å forsyne seg av (FutureBuilt, 2022). Møteplassene har vist seg som en styrke for områdeløftet. Ifølge undersøkelsen gjort av Oslo Met er Furuset en bydel som i stor grad har satset på sosial bærekraft, og beboerne bidrar aktivt i lokalmiljøet (Berghei & Haslie, 2020). I tillegg skal det dannes flere byggeprosjekter som på samme måte som Furuset Village har satt høye miljøkrav, og som skal være eksempler for fremtidige prosjekter. Disse prosjektene er blant annet: Trygve Lies Plass, Furuset Hagelandsby, Førstehjemboligene i Usholtveien 31, Verdensparken skole og nytt energisystem (FutureBuilt, 2022).

Planleggingen av Furuset Village startet allerede i 2018. Prosjektet kom seirende ut av den globale konkurransen C-40 reinventing cities som ble arrangert av «FutureBuilt». Konkurransen gikk ut på å utvikle boligprosjekter som skulle sette søkelys på tverrfaglighet, bærekraft, og kollektive løsninger (Oslo kommune, u. å). På denne måten fremstilte flere byer i verden ideer om hvordan fremtidige byggeprosjekter skal være. OBOS fikk i premie å kjøpe tomten på Furuset, og startet realiseringen av Furuset Village. Etter planen skal byggeprosessen av boligområdet starte våren 2023, og være ferdigstilt i 2025. Prosjektet består av 70 leiligheter fordelt på tre boligbygg, som kommer til å være utstyrt med solcellepaneler, som skal produsere strøm til bygningene (Lundgaard, 2022). Det er ingen parkeringsplasser, ingen takterrasser, og relativt få balkonger. Derimot er det mange møteplasser, og prosjektet har lagt stor vekt på det sosiale ved å bo i et slikt boligområde. Derfor er det lagt opp til at flere av boligene deler fellesgoder, som kjøkken, stue, og vaskeri (LPO, u. å). Prosjektet blir beskrevet som ambisiøst fordi arkitekturen skal kunne løse flere samfunnsutfordringer som eksisterer i dag, som ensomhet, stadig flere eldre, økte boligpriser, og klimakrise (Kleppe, 2019).

1.2 Tidligere forskning på sosial bærekraft i byggeprosjekter

I innledningen ble det nevnt at utvikling av sosial bærekraft er like relevant som økologisk bærekraft, for å løse dagens klimakrise, og for at samfunnet skal omstille seg til å løse sosiale problemer. I denne delen skal jeg komme nærmere inn på hva forskningen sier om nettopp dette. Hva viser forskningen om sosial bærekraft i byggeprosjekter, og hvilke momenter blir det satt søkelys på? Videre skal jeg legge frem forskning som setter søkelys på brukermedvirkning, offentlig høringer, stedstilhørighet, felleskap, helse, og områdeløft på Furuset. Dette for å gi et bredere forståelsesgrunnlag for oppgavens tematikk

Sosial bærekraft i bygningsbransjen har vokst seg til å bli et stadig større forskningsfelt. I dag blir det gjort forskning i Norge på hvordan ulike aspekter av sosial bærekraft fungerer i praksis, for eksempel *Living Lab*, og hvordan beboere skal leve bærekraftig og miljøvennlig. Living Lab er et levende laboratorium for å studere ulike teknologier og praksiser (Sintef, u.å). I Norge eksisterer det flere Living labs, for eksempel har forskningscenteret Zero Emission Neighbourhoods in Smart Cities (ZEN) skapt et laboratorium i Elverum som kalles «Ydalir living lab». Hensikten med prosjektet er å forske på visjoner om å bringe en bærekraftig fremtid for folks hverdag. ZEN bruker Ydalir living lab for å forstå utfordringene og usikkerheten med å bo bærekraftig, ved å kommunisere med lokalbefolkningen for å kartlegge hva beboerne anser som «det gode liv». Her kunne innbyggere fortelle sine historier knyttet til temaet bærekraft, og hvordan de trives best med å leve et bærekraftig liv (Kvellheim et al., 2021). Ved å åpne opp for brukermedvirkning konkluderer prosjektet med at utbyggere kunne bygge tettere sosiale relasjoner med interesserte av Ydalir, og dermed skape en bedre forståelse for prosjektet hos lokalbefolkningen (Woods et al., 2019). Under høringsprosessen kom lokalbefolkningen på Elverum med tre forslag til hvordan de kunne implementere ideer i Ydalir. Den første anbefalingen var «Showrom boliger» som var et sted hvor det kan testes nye hus- og energiteknologi. Den andre anbefalingen var å skape bedre mobilitet, som å gjøre området bilfritt. Det tredje forslaget var å legge til rette for kulturelle arrangementer som musikkfestivaler (Woods et al., 2019). Ut i fra studiene i Ydalir living lab kan det se ut som om målsetningene er å få mer kunnskap om behovene til lokalbeboerne.

Studier viser at medvirkning kan være sentralt for at utbyggere, forskere og planleggere kan få bedre kunnskap om området, innbyggernes behov, og ønsker. Jo bredere kunnskap, flere innspill beslutningstakere og utbygger kan få, desto bedre beslutninger kan bli tatt (Lorenzen, Hagen, Dalseide, & Andersen, 2020). Videre viser forskning at utbyggere og kommuner kan skape bedre samarbeid, medansvar, og medbestemmelse hos sivilbefolkningen i byggeprosjekter. Likevel viser forskning at byplanlegging og utbygging er et felt som i stor grad domineres av profesjonelle aktører som utbyggere, og arkitekter. Byggeprosessene handler derfor ofte om å skape tillit mellom profesjonelle aktører, og mulige beboere (Andersen, Skrede & Breistand, 2022).

Medvirkning skjer ofte sent i planleggingsprosessen, slik at de viktige beslutningene allerede er gjort (Lorenzen, Hagen, Dalseide, & Andersen, 2020). Et eksempel på dette er planleggingsprosessen av utvidelsen av NTNU Gløshaugen. Naboene til utbyggingen kritiserte utbyggerne for ikke å legge opp til ekte deltakelse, og at det heller ble brukt for å finne ut om noen av lokalbeboerne hadde noe imot prosjektet (Baer et al., 2020). I denne sammenheng ble det funnet ut at det ofte ligger følelser i offentlige høringer. En av deltakerne fortalte: *Når det allerede er et prosjekt, så er det veldig sent når du deltar da, har du alltid en sint og følelsesmessig reaksjon* (Baer et al., 2020, s. 24).

I tillegg til at forskning viser at medvirkningsprosesser skjer for sent, ser vi også at naboer ofte er skeptiske til forandringer i nabolaget (Baer et al., 2020). Innbyggere rundt nye byggeområder har ofte emosjonelle og personlige tilknytning til sted, bygg og kultur i nabolaget. I Kupio i Finland skulle en gammel bygning rives for å danne en ny markeds plass med undergrunnsstasjon. Det kom flere klager fordi lokalbefolkningen ikke ønsket forandring. Likevel viste det seg at også den nye bygningen som kom ble godt likt av innbyggerne (Baer et al., 2020). Dette viser at måten innbyggerne forholder seg til byggeprosjekter er dynamisk, og at det er viktig at de kontinuerlig involveres i beslutningsprosesser.

Det har også blitt forsket på medvirkning i andre prosjekter rundt om i Norge, som for eksempel Brøset i Trondheim. Dette skulle være et forbildeprosjekt der arbeidet med planlegging og utbyggingen skulle bidra til kompetanseheving for fremtidens boliger (Gansmo, 2011). I likhet med Furuset Village skulle dette være en satsning på «Fremtidens byer», og nasjonal satsning som skulle redusere utslippene av klimagasser, og bidra til at Trondheim blir et bedre sted å bo (Gansmo, 2011). Utviklingen av prosjektet startet med et møte med involverte etater for å gi alle mulighet til å påvirke planprogrammet (Gansmo, 2011). Resultatet viste at medvirkning ikke bare skal bidra til eierskap og felles visjon i kommunen, hos fremtidige beboere eller berørte, men også fra de som skal utføre prosjektet i alle ledd, som byggenæring, kollektivtransport, og andre direkte og indirekte interessert av prosjektet (Gansmo, 2011). Det betyr at det er viktig at alle relevante aktører i utviklingsprosessen involveres i medvirkningen.

Tidligere nevnt har forskning i Ydalir living lab vist at det er viktig å finne ut av beboeres behov for å leve bærekraftig. Spurkland (2020) viser at behov som «Felleskap» og «helse» er viktige aspekter for å utvikle sosial bærekraft i lokalmiljøet. De siste årene blitt mer vanlig med kollektive boformer i fremtidige boligprosjekter (Spurkland, 2020). Studiene viser at beboerne i kollektiv får en rekke fordeler, som felleskap, bedre helsekvalitet, sosialisering, og trygghet (Spurkland, 2020). Videre viser Schmidt (2015) at nærhet til kollektivtrafikk, trivelige gate og plasser, gir positiv helsegevinst blant beboere. Internasjonal forskning har vist at slike behov har positiv effekt for en kompakt byutvikling (Schmidt, 2015). Videre viser studiene at felles uteområder, og grøntområder har positiv betydning for folkehelse, og kan ha positiv betydning for bomiljøet (Schmidt, 2015). Gjennom disse studiene ser vi at det er sentralt å ta utgangspunkt i beboernes ønsker for å utvikle sosial bærekraft i lokalsamfunnet, og at sosiale møteplasser og grøntområder har stor betydning for å legge til rette for sosial bærekraft i boligområder.

Hvordan man skaper «fellesskap» er et viktig aspekt i forskning på sosial bærekraft. Dette viser bl.a. studiene som er gjort om Områdeløftet på Furuset, som bl.a. har fokusert på hvilke tiltak som må settes i gang for å skape sosial bærekraft. Furuset er et område med flere sosiale utfordringer, og for å løse utfordringene har det blitt utviklet gode innen- og utendørs møtesteder, og aktiviteter for alle aldersgrupper med ulike interessefelt og ulik bakgrunn (Ruud, el., 2019). Dette har styrket trivselen til flere av beboerne på Furuset, samtidig har det utviklet sosiale nettverk og styrket den sosiale kapitalen i området (Ruud et al., 2019). Møteplasser har vært viktig for å løfte frem sosiale bærekraftstiltak på Furuset. Særlig Fubiak (Furuset bibliotek og aktivitetshus) og Verdensparken har vært viktige møteplasser for Furuset (Ruud et al., 2019).

I denne delen har jeg vist at forskning om sosial bærekraft i byggeprosjekter handler mye om hvordan beboere ønsker å leve i fremtiden, hvordan sosial bærekraft fungerer i praksis, og hvor viktig det er med møteplasser for at beboere skal få økt helsegevinst. I lys av tidligere forskning bidrar min masteroppgave med å gå nærmere på tidligere funn av sosial bærekraft, for å sammenligne med utviklingen av Furuset Village. Inspirert av tidligere forskning vil denne oppgaven legger vekt på følgende aspekter i sosial bærekraft: medvirkning, sosial rettferdighet, kollektiv boform, og sosiale møteplasser. Sosial bærekraft skal derfor brukes som et analytisk verktøy for å studere planleggingsprosessen i Furuset Village. I den sammenheng kommer oppgaven til å studere samarbeide mellom aktørene i planprosessen nærmere, og analysere virkningene av utfordringene med å planlegge et bærekraftig boligprosjekt.

1.3 oppgavens disposisjon

I dette innledningskapittelet har det blitt redegjort for oppgavens tematikk, aktualitet, problemstilling, og tidligere forskning. I kapittel 2 vil det redegjøres for oppgavens teoretiske rammeverk, samt hvordan disse perspektivene brukes som et analytisk verktøy for å besvare problemstillingen. Teoriene som jeg har brukt er aktør-nettverksteorien og translasjonsmodellen. I kapittel 3 skal jeg redegjøre kvalitative forskningsmetode, som har blitt brukt for å samle inn data og empiri, og for å belyse oppgaven fremgangsmåter som er brukt for å besvare oppgavens problemstilling.

De neste kapitlene er analysen, og her vil det empiriske datamaterialet analyseres ved hjelp av teoretiske rammeverket, begreper, og tidligere forskning. Kapitel 4 kommer til å analysere hvordan OBOS har konseptualisert sosial bærekraft i Furuset Village. Kapittel 5 kommer til å analysere deltakelse og medvirkning i planprosessen, og hvordan det har utviklet sosial bærekraft. Til slutt i kapittel 6 kommer en oppsummering av hovedfunnene i kapittel 4 og 5. Samt anbefalinger til hva som kan forskes på videre i Furuset Village, eller fremtidige boligprosjekter.

Kapittel 2: Analytiske perspektiver

I dette kapitlet skal jeg redegjøre for de teoretiske rammeverkene, og for begreper som skal brukes for å analysere empirien for å besvare problemstillingen. Jeg skal beskrive hva som er sosial bærekraft, et begrep som jeg allerede har introdusert i innledningen. I dette kapitlet vil jeg ta for meg følgende aspekter ved sosial bærekraft: tre-pilarmodellen om bærekraftig utvikling og sosial rettferdighet; menneskelige behov og Maslows behovspyramide; og medvirkning. I tillegg fokuserer jeg på Holden og Linnerud (2021) sin redegjørelse av de tre hovedaktørene i bærekraftig utvikling.

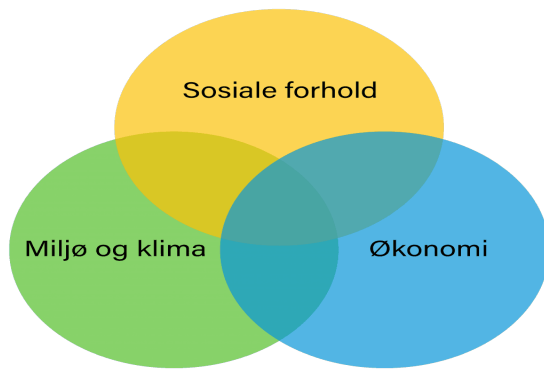
I den andre delen av teorikapitlet skal jeg presentere aktør-nettverksteorien. Videre skal jeg redegjøre for translasjonsmodellen, som senere skal brukes som teoretisk verktøy for å besvare problemstillingen.

2.1 Bærekraftig utvikling og sosial rettferdighet

Som tidligere skrevet er sosial bærekraft en av tre dimensjoner – økologisk, økonomisk, og sosial - innenfor bærekraftig utvikling (FHI, 2020). Denne måten å forstå bærekraft og bærekraftig utvikling på kalles for *tre-pilarmodellen* (FN-sambandet, 2021). Ifølge de forente nasjoner (FN) er verden nødt til å jobbe på de tre områdene for å skape bærekraftig utvikling (FN-sambandet, 2021). Tre-pilarmodellen forklarer at det ikke kan fokuseres på kun én dimensjon, men at alle dimensjonene har en gjensidig avhengighet. Holden og Linnerud (2021) bruker følgende eksempel:

«Økonomen må oftere legge vekk kalkulatoren og se hva tallene deres betyr for klima og rettferdighet. Ingeniørene må gløtte opp fra tegnebrettet og de vakre formelene sine og se hva planene deres betyr for det biologiske mangfoldet. Økologene må reise fra nærgående studier av sine dyrbare mosearter og si noe om hva vern av disse betyr for økonomien og folk. Og lokale og nasjonale myndighetene må gjøre alt på en gang» (Holden & Linnerud, 2021, s. 198)

Ifølge Holden & Linnerud (2021) er modellen godt brukt av mange samfunnsaktører som kommuner, velforeninger, treningssentre, og lokale skoler (Holden & Linnerud, 2021). Likevel har den også fått kritikk for å være for lite etisk overbyggende. Dette betyr at den ikke spør om hva man *bør* gjøre, men snarere *hva* vi kan gjøre. For eksempel: *Hvilke sosiale, miljømessige og økonomiske hensyn man bør se på* (Holden & Linnerud, 2021, s. 199).

Figur 1 De tre-dimensjonene (FN-sambandet, 2021)

Som tidligere nevnt handler sosial bærekraft om at vi skal tilrettelegge for rettferdige samfunn. Denne rettferdigheten kalles for *sosial rettferdighet*. Holden og Linnerud (2021) deler sosial rettferdighet inn i to deler: For det første handler det om ressurser i *fordelingsrettferdighet*. Det handler om fordelinger av goder som mat, arbeid, og husrom. I tillegg til fordeling av goder handler fordelingsrettferdighet om å forhindre ulemper som følger av bærekraftig utvikling. Slike ulemper kan være forurensing, støy, eller om mennesker på annen måte blir «plaget» av grønn teknologi. Eksempelvis vindmølleparker som skaper støy for de som bor i nærområdet (Holden & Linnerud, 2021). For det andre handler sosial rettferdighet om å tilfredsstille menneskers *behov*. Lik fordeling er viktig slik at ingen skal sulte og lide av nød. Sosial rettferdighet er opptatt av ideen om likhet, og at det ikke blir for stor forskjell i samfunnet (Holden & Linnerud, 2021). Å sørge for sosial rettferdighet betyr å ikke skape skille mellom de fattige og rike, ved at noen ikke får mer økonomiske utbytte enn andre, og at alle får anledning til å si hva de mener. Å utrydde fattigdom og bekjempe ulikhet er en del av FNs bærekraftsmål (FN-sambandet, 2021).

2.2 Sosial bærekraft

Sosial bærekraft et vidt begrep som kan være utfordrende å definere, og det finnes ulike definisjoner av begrepet. Regjeringen har valgt å definere sosial bærekraft slik:

«Sosial bærekraft er et vidt begrep som favner flere faktorer, både fysiske og ikke-fysiske. Noen av faktorene som kan knyttes til begrepet er: helse og livskvalitet, lik tilgang til ressurser og goder, inkludering, medvirkning, stedsidentitet, tilhørighet, trygghet og levbarhet.» (Klima- og miljødepartementet, 2022).

FNs 17 bærekraftsmål beskriver sosial bærekraft som like viktig som økonomisk- og økologisk bærekraft (FN-sambandet, 2021). Selv om FN er tydelig på at sosial bærekraft skal være på samme viktighetsnivå som økonomisk- og økologisk bærekraft, hevder Folkehelseinstituttet (FHI) at de sosiale forholdene den siste tiden fått mindre oppmerksomhet enn de to andre dimensjonene (FHI, 2020). Ifølge FHI er det fire mål som er viktig i planlegging av sosial bærekraft i lokalsamfunnet:

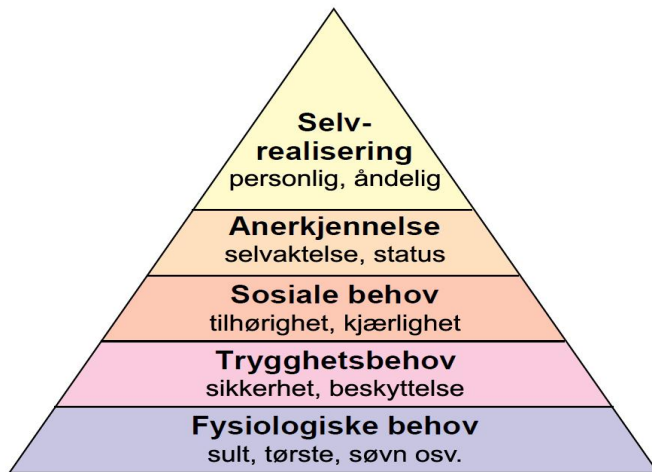
1. Det første målet er å skape *tilhørighet*. Denne målsetningen handler om å ha tilknytting til området eller andre lokalbeboere (FHI, 2020). I følge FHI kan å delta i frivillige organisasjoner, eller i kommunale prosesser som kommunevalg, være med å styrke følelsen av tilhørighet. Dette kan bidra til å forebygge utenforskap og ensomhet i lokalmiljøet, og kan gi et mer oversikt over innbyggere med tilhørighet i kommunen (FHI, 2020).
2. For det andre handler det om å skape *trygghet og livsmestring*. For å oppnå dette målet bør lokalsamfunnet sikre innbyggerne en rettferdig fordeling og lik tilgang på goder og ressurser (FHI, 2020). Eksempler som skaper trygge lokalmiljø er å ha et godt naboskap, at barn kan leke fritt i nærområdet, at beboerne har fast inntekt, og at naboene har gode relasjoner til hverandre (FHI, 2020). Ifølge FHI har folk ulike oppfatninger av hva de opplever som trygghet i lokalsamfunnet. Derfor kan medvirkningsprosesser være en god måte for kommunen å få informasjon om hva lokalbefolkningen opplever som trygghet (FHI, 2020)
3. Neste punktet handler om at alle mennesker skal ha *tilgang til bolig, arbeid og lokaltilbud* (FHI, 2020). Alle mennesker skal kunne bosette seg og leve et godt liv i lokalsamfunnet. Dette innebærer at alle innbyggere skal ha tilgang til passende boliger til gunstig priser. God variasjon når det gjelder arbeidsplasser, tilgang til skole og barnehage, offentlig transport, og kommunale tjenester er også avgjørende for gode liv og viktig for utjevning av sosial ulikhet (FHI, 2020).
4. Det siste punktet handler om *tillit* til mennesker og myndigheter. Her handler det om å ha god tillit til naboer, tillit til at kommunen tilbyr tjenester som vi trenger, at politikere har samfunnets interesser i tankene, og at velferdsstaten gir oss økonomisk trygghet (FHI, 2020).

I boligpolitikken handler sosial bærekraft om å tilrettelegge, og planlegge bygging av boligområder for hele befolkningen. Samt skape godt bomiljø, trygg etablering i eie- eller leiebolig, og stabile boforhold som fremmer velferd og deltakelse (Kommunal- og distriktdepartementet, 2020). I dag er det høye boligpriser i pressområdene som gjør det vanskelig for lavinntektsgrupper og barnefamilier å etablere seg på boligmarkedet. I de store byene har enkelte bydeler dårligere levekår, og kommunal- og distriktsdepartementet mener derfor at det er viktig at kommunene og myndighetene er mer bevisst på innbyggernes boligbehov for å forebygge problemene i boligmarkedet (Kommunal- og distriktdepartementet, 2020).

2.2.1 Maslows behovspyramide

Et annet aspekt i sosial bærekraft handler om å oppfylle behovene til mennesker. Maslows behovspyramide brukt som et eksempel for å forklare behovene som vi mennesker har. Pyramiden er delt inn i fem trinn hvor på bunnen viser de viktigste behovene, som er *De fysiologiske behovene*. Fysiologiske behov innebærer å oppfylle behov som mat, drikke, helse, som mennesker er avhengig av for å klare å overleve (Holden & Linnerud, 2021, s. 100). I sosial rettferdighet kan dette sammenlignes med fordelingsrettferdighet, som handler om å fordele goder som mat, arbeid og husrom (Holden & Linnerud, 2021). Det andre er *behov for trygghet*, og som tidligere vist i artikkelen av FHI er dette et behov som er viktig i sosial bærekraft (FHI, 2020). I følge Maslow (1943) føler vi mennesker oss mer

utrygge når vi mangler beskyttelse, stabilitet, og orden i livene våre (Holden & Linnerud, 2021). Videre i pyramiden kommer *behov for kjærlighet og tilhørighet*. På dette trinnet søker vi å dekke sosiale behov som felleskap med enkeltpersoner eller grupper. På toppen av pyramiden kommer vi frem til *behovet for selvrealisering*, behovet for å realisere sine mål og drømmer (Holden & Linnerud, 2021, s. 101).

Figur 2 Maslows behovspyramide (Norheim, u.å)

2.2.2 Medvirkning

I redegjørelsen av tidligere forskning ble det vist at medvirkning er et sentralt virkemiddel i byggeprosesser, for å sikre sosial bærekraft. Holden og Linnerud (2021) bruker medbestemmelse som et synonym for medvirkning. *Medbestemmelsesrettferdighet* handler om å få frem stemmen til relevante grupper som skal være med å bestemme i medvirkningsprosesser (Holden & Linnerud, 2021). Medbestemmelsesrettferdighet innebærer å få flere grupper til å være med på å medvirke i samfunnsutviklingen (Holden & Linnerud, 2021). Dette kan være alt fra ressursvake, barn og unge, interesseorganisasjoner, næringslivsaktører, profesjoner og politikere (Holden & Linnerud, 2021). Ifølge Mill (1903) er *demokratisk deltakelse* viktig for bærekraftig utvikling, fordi deltakelse både gjør noe for oss og med oss. Deltakelse bidrar til å åpne folks øyne for andre mennesker og deres interesser (Holden & Linnerud, 2021). Mill (1903) forklarer at den gode siden med demokratisk deltakelse vises frem gjennom to faktorer: For det første er det viktig å være i stand til å tenke upartisk, altså ut over sine egne interesser. For det andre er man nødt til å akseptere at egne interesser ikke alltid vinner frem (Holden & Linnerud, 2021).

Medvirkning handler ofte om å ha muligheter til å komme med innspill som kan være med å påvirke byutviklingen. I følge plan- og bygningsetaten betyr å medvirke mer enn å få si sin mening, men det handler om at man blir hørt, og uansett hvilken rolle folk har i prosessen skal det være mulighet for å for å ha innflytelse over beslutninger som blir tatt (Plan- og bygningsetaten, 2019). Likevel er det viktig at medvirkning, gjennom å delta og påvirke, ikke har samme betydning som å bestemme. Dette er politikerne sin oppgave. Men medvirkning fra innbyggere kan være med å gi politikerne best mulig beslutningsgrunnlag (Plan- og bygningsetaten, 2019).

Ifølge plan- og bygningsloven er det fire prinsipper som må prioriteres for å skape medvirkning i planprosesser og for å sikre fleksibilitet og forutsigbarhet (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014). For det første er det viktig at utbyggere og politikere bidrar til åpenhet. Dette innebærer at alle som er direkte berørt eller interessert i prosjektet skal ha tilgang til informasjon og skal kunne komme med sine meninger. Det andre prinsippet handler om styringseffektivitet. Dette handler om sikre tilstrekkelig involvering av allmenheten på et tidlig tidspunkt. Det tredje prinsippet handler om universell utforming, som innebærer å skape lav terskel for deltakelse og innspill fra berørte parter. Dette er med på å styrke muligheten for å utvikle lokalsamfunnet og for å inkludere alle parter i planprosessen. Til slutt er det viktig at utbyggere skaper likeverd i medvirkningsprosessen. I dette prinsippet handler det om at alle berørte grupper stilles likt med hverandre under planprosessen. Jo større kompleksitet og interesse mangfold er, jo viktigere er det at planprosessen er ryddig og inkluderende fra starten av (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014).

2.2.3 Aktørene

Ifølge Holden og Linnerud (2021) er det tre typer aktører som stiller seg mest sentralt når det skal gjennomføres bærekraftig utvikling: *Næringslivet, offentlig sektor, og sivile samfunnet*.

Næringslivet inkluderer private aktører og bedrifter (Holden & Linnerud, 2021). Mens næringslivet som aktør omfatter produkter og markedet, har *offentlig sektor* ansvar for spillereglene i markedet. Eksempler på spillereglene kan være skatter og avgifter (Holden & Linnerud, 2021). *Offentlig sektor* regnes oftest som hovedaktøren i bærekraftig utvikling siden det er som oftest det offentlige som lager reglene i markedet og for befolkningen. Eksempler på organer som er i kategorien offentlig sektor kan være overordnede nasjonale organer som FN og EU, eller litt mindre som kommune og bydel (Holden & Linnerud, 2021).

Den tredje aktørgruppen er det *sivile samfunnet*. Denne aktøren kan være mer utfordrende å definere konkret, fordi det er bredt. Det sivile samfunnet er som oftest sosiale lag som frivillige organisasjoner, kvinnegrupper, fagforeninger, borettslag, eller så kan det være enkeltmennesker. I motsetningen til offentlig- og privat sektor som er regelstyrt, er det sivile samfunnet preget av frivillighet, dugnader, engasjement, tilfeldigheter, spontanitet, og lokale variasjoner (Holden og Linnerud, 2021). Ifølge Holden og Linnerud (2021) har heller ikke det sivile samfunnet de samme virkemidlene som offentlig sektor, eller de samme ressursene som næringslivet. Den påvirkningen det sivile samfunnet har er gjennom ulike former for deltakelse (Holden & Linnerud, 2021). For å få mer kontakt med sivilsamfunnet bruker næringslivet og offentlig sektor det som kalles for *Direkte kontakt*. Dette handler om at det sivile samfunnet tar direkte kontakt med aktører som har påvirkningskraft, som f.eks. næringslivet og politikere. Målsetningen med kontakten er da å fremme egne interesser, eller interessene til den de eller andre som ønsker oppmerksomhet (Holden & Linnerud, 2021). Sett i sammenheng av Holden & Linnerud (2021) sin teori om aktørene i bærekraftig utvikling, skal oppgaven gå videre til å analysere relasjonene til aktørene i et nettverk.

2.3 Aktør-nettverksteorien (ANT)

Science and Technology studies (STS) handler om å se forskning mer enn bare teknologisk deterministisk og internalistisk. Med den internalistisk forståelsen av kunnskap i bunn har den vitenskapelige aktiviteten blitt betraktet som et fenomen utenfor samfunnet og samfunnslivet, og at vitenskapen ikke lar se påvirke av samfunnets makt eller interessekonflikter (Skjølsvold, 2015). STS handler derfor om å forklare de sosiale fenomenene som skjer i vitenskapen eller teknologien, som at vitenskapen og teknologien er sosialt konstruert, og påvirket av historiske, kulturelle og samfunnsmessige bevegelser (Skjølsvold, 2015). Dette synet var det Bruno Latour og Steve Woolgar (1979) som støttet, og for å forklare perspektivet sitt på vitenskapen utviklet de *Aktør-nettverksteorien (ANT)*. Teorien ble dannet for å kritisere den tradisjonelle forståelsen av vitenskap og teknologi, og avviser internalistiske vitenskapsforklaringer og deterministiske ideer om teknologi (Latour & Woolgar, 1979). Aktør-nettverksteorien forklarer prosessen og forholdet mellom aktørene i vitenskapen og teknologien, og er et teoretisk forsøk på å vise hvordan aktørene i samfunnet forholder seg kunnskapsmessig til hverandre på en dynamisk og dialogisk måte (Latour, 1987). Teorien har vært et sentralt teoretisk rammeverk for å analysere enkeltaktører som for eksempel ingeniører, oppfinnere, eller forskergrupper (Skjølsvold, 2015).

Et sentralt trekk ved ANT er at man ikke på forhånd kan vite hvem som er aktører, det er nødt til å undersøkes empirisk (Lyngø, 2014). Latour (1987) kalte ikke-menneskelige aktører for *aktanter*, som i en vitenskapelig prosess vil være en teknologisk gjenstand (ting) som vi mennesker bruker (Latour, 1987). Ifølge Skjølsvold (2015) hevdet aktør-nettverksteoretikerne at forskere skal gjøre rede for tingenes rolle og det materielle som innkikk i situasjonen (Skjølsvold, 2015, s. 67). Aktør-nettverksteorien setter søkelys på å analysere tingene og relasjoner, eller forbindelser mellom mennesker og ting. Det var på denne måten at det ble tydelig at verden ikke er «ren», som betyr at man ikke kan utelukke sosiale og kulturelle faktorer når vitenskapen produseres (Skjølsvold, 2015). I den sammenhengen ga det ikke mening med et analytisk skille mellom mennesker og ting, eller det som er «sosialt» og det som er «naturlig» (Skjølsvold, 2015, s. 68). Aktør-nettverksteorien analyserer hvordan menneskene gjør noe med tingene, men tingene gjør noe med oss. Tingene (aktantene) handler med oss, og vi handler med dem (Lyngø, 2014). Det er på denne måten at vitenskapsproduksjonen blir *sosioteknisk*. Det betyr at innovasjon og omstilling drives gjennom samproduksjon av teknologiske systemer og sosiale institusjoner ikke kan forstås uavhengig av hverandre (Skjølsvold, 2015, s. 68).

Callon (1984) brukte *translasjonssosiologi* som et begrep for å beskrive hvordan aktør-nettverksteorien brukes. Begrepet er nyttig for å vise til form for overføring eller forflytting av interesse fra en aktør til en annen (Skjølsvold, 2015, s. 70). Translasjon handler om forståelsen av kunnskapsoverføring mellom forsker og bruker. Et annet synonym for translasjon som også brukes kan være oversettelse (Skjølsvold, 2015).

2.3.1 Translasjonsmodellen

For å analysere translasjonene mellom aktører, og hvordan det produseres relasjoner mellom aktørene, dannet Callon (1984) *translasjonsmodellen*. Modellen skal forklare hvordan ideer og tanker overføres mellom aktørene i nettverket (Callon, 1984). Modellen

er delt inn i fire deler som beskriver de ulike fasene som skjer i en vitenskapelig eller teknologisk prosess:

1. Den første delen kalles *problematisering*. Her handler det om å definere problemet og utfordringene som skjer i vitenskapen eller teknologien, og om å se behovet for å gjennomføre forskning eller teknologiutvikling (Skjølsvold, 2015). I følge Callon (1984) er det nettverksbyggeren som i denne fasen identifiserer og definerer aktuelle kandidater, og nettverksbyggeren blir et «obligatorisk passeringspunkt» som aktørene og aktantene må gjennom for å komme inn i nettverket (Callon, 1984, s. 204-206). For å komme gjennom et obligatorisk passeringspunkt er det viktig at alle aktørene som er med i nettverket og anerkjenner problematiseringen for å være med i prosessen (Callon, 1984).
2. Den andre fasen blir kalt for *interessevekkning*. I denne fasen skal aktørene veves i nettverket gjennom å skape interesse hos de forskjellige aktørene for å få dem inn i prosessen. For å gjøre dette gjelder det å skape nye allierte i prosessen, og vite hvordan aktørene kan kobles til nettverket og tilskrives ulike roller og betydninger (Skjølsvold, 2015). For å skape interesse handler det om å overbevise aktørene om at prosjektet vill bli vellykket. Interesse er det som ligger mellom aktørene og målene, som skaper påvirkning som vil få aktører til å velge det som hjelper dem med å nå målene (Latour, 1987).
3. Tredje fasen de går inn i kalles for *innrulling*. I denne fasen er ikke rollene mellom aktørene bare et forslag fra hovedaktørene, men det er også akseptert av de andre aktørene. For å innrulle andre aktører til sine allierte er hovedaktørene sitt mål å skape interesse blant andre relevante aktører, og produsere relasjoner (Skjølsvold, 2015).
4. I den fjerde og siste delen av translasjonsmodellene går vi over til *mobiliseringen* av de allierte. Under denne fasen har alle impliserte grupper og kollektivene i nettverket sine egne talspersoner som trekker mer eller mindre inn i samme retningen (Skjølsvold, 2015, s. 76).

2.4 Oppsummering

Med utgangspunkt i de teoretiske tilnærmingene og begrepene som har blitt presentert skal jeg undersøke hvordan OBOS har konseptualisert sosial bærekraft i Furuset Village, og analysere medvirkning og deltakelse. Begrepet om sosial bærekraft med aspektene sosial rettferdighet, behov og medvirkning er relevant for å analysere hvordan OBOS har tilrettelagt for behovene til fremtidige beboere av Furuset Village, for å se om beboerne tror at implementeringen av sosial bærekraft vil fungere, og for å se nærmere på brukerperspektivet og hvordan innbyggerne kan delta i utviklingen av prosjektet. Ved hjelp av aktør-nettverksteorien/translasjonsmodellen vil jeg analysere aktørene og relasjonene mellom dem i planprosessen, og hvordan aktørnettverket knyttet til Furuset Village ble skapt gjennom translasjonsprosessen som har skjedd i prosjektets planleggings- og utviklingsfase. Medvirkning og deltakelse har vært sentralt i utviklingen av Furuset Village, og mange aktører har derfor vært involvert i prosessen over lengre tid. Med bakgrunn i det teoretiske rammeverket som ble presentert i dette kapitlet, kan problemstillingen videreutvikles på følgende måte: *Hvordan konseptualiserer og problematiserer OBOS sosial bærekraft i boligprosjektet Furuset village? Og på hvilken måte har medvirkning og deltakelse bidratt til å vekke interesse, innrulle og mobilisere aktører for boligprosjektet?*

I de neste kapitelene skal jeg redegjøre for forskningsmetodene som er brukt for å samle inn og analysere empiri for å besvare på problemstillingen.

Kapittel 3: Metode

Målsetningen med oppgaven er å studere sosial bærekraft i planprosessen til Furuset Village, og på hvilken måte medvirkning og deltakelse har bidratt til å skape sosial bærekraft. For å besvare problemstillingen har jeg valgt å bruke kvalitativt intervju og dokumentanalyse som forskningsmetode. Jeg kommer i den neste delen av oppgaven til å gå mer i dybden i bakgrunnen for valg av metode og problemstilling, og redegjøre kvalitativ forskningsmetode. Videre skal jeg redegjøre for analyse av datamaterialet, etiske hensyn, og styrker og svakheter med forskningsmetoden.

3.1 Problemstilling og valg av metode

Hovedfokuset med oppgaven var opprinnelig å undersøke utviklingen av fremtidens boliger, og hvilke ideer som er lagt fram for å utvikle sosial bærekraft. Dette var grunnen til at jeg valgte å undersøke utbyggingsprosjektet Furuset Village nærmere, siden dette er et pilotprosjekt som skal legge vekt på sosial bærekraft. Fortellingene, opplevelsene, og meningene som har kommet fra OBOS, innbyggerne, politikerne, og samfunnsplanleggerne, har bidratt til at jeg har fått en tydeligere forståelse av planprosessen. Problemstillingen for oppgaven er derfor å undersøke: *Hvordan konseptualiserer og problematiserer OBOS sosial bærekraft i boligprosjektet Furuset village? Og på hvilken måte har medvirkning og deltakelse bidratt til å vekke interesse, innrullere og mobilisere aktører for boligprosjektet?*

Videre skal oppgaven svare på aktuelle forskningsspørsmål som: *hvilke fremtidige visjoner OBOS og mulige beboere har om prosjektet? Hvordan har deltakelsen vært i denne prosessen? Har innspill og perspektiver fra mennesker i lokalsamfunnet blitt tatt hensyn til, og kommer prosjektet til å være for alle grupper mennesker?* For å svare på forskningsspørsmålene skal OBOS sin beskrivelse av Furuset Village analyseres i lys av translasjonsmodellen og sosial bærekraft. Deretter skal jeg undersøke hva som er informantenes tanker og visjoner om boligprosjektet. Til slutt skal det samlede datamaterialet fra intervju og dokumenter bidra til å forklare hvordan OBOS har utviklet sosial bærekraft i planprosessen.

Studien har grunnlag i intervju og dokumentanalyser. Hoveddelen av datamaterialet som oppgaven er bygget på er samlet inn gjennom kvalitative intervju, og er basert på et utvalg av informanter som enten jobber eller bor i Furusetområdet. Årsaken til at intervju ble valgt som metode i denne oppgaven er fordi jeg ønsket å få kjennskap til informantene sine opplevelser, og forstår seg selv og sine omgivelser.

3.2 Kvalitativt forskningsmetode

Kvalitativ metode innebærer nær kontakt mellom forsker og personer i feltet. Ved å bruke metoden kan vi få mer forståelse for personenes sine opplevelser og refleksjoner over sine situasjoner (Thagaard, 2018). I denne oppgaven har jeg valgt å bruke metodene intervju, og dokumentanalyse (Thagaard, 2018).

3.2.1 Intervju: Rekruttering, utvalg, guide

Det som kjennetegner kvalitativt intervju er å få detaljert informasjon gjennom få enheter, og noe som gir tykke beskrivelser av sosiale fenomener. Kvalitativ forskningsmetode gir også mulighet for å skape fleksibilitet i forskerprosessen. Dette betyr at under intervjuet har forskeren muligheten til å utforme prosjektet, og innarbeide utfordringer og erfaringer underveis (Thagaard, 2018). I denne oppgaven ble intervju brukt som metode, der intervjuobjektene fikk muligheten til å fortelle sine synspunkter om det jeg satte søkelys på. Før intervjuene ble det laget en *intervjuguide* som inneholdt åpne og strukturerte spørsmål. I følge Thagaard (2018) er det viktig til å stille spørsmål som oppmuntrer intervjupersonen i intervjusituasjonen og samtidig stille oppfølgingsspørsmål for å få mer konkrete og utfyllende beskrivelser om temaet. Det er dette som kalles for *prober* (Thagaard, 2018). I oppgavens intervjuguide ble det derfor lagt opp til at informantene kunne komme med flere meninger og erfaringer om ideen og planprosessen til Furuset Village. Intervjuene er bygd opp rundt en *semistrukturert intervjuguide*. Dette var for å skape et rom der informantene kunne dele sine opplevelser og sitt syn, noe som var viktig i ambisjonene for Furuset Village og utviklingsprosessen. Denne intervjuprosessen var basert på to intervjuguider: Den første var tilrettelagt for OBOS, og den andre var tilrettelagt for innbyggerne. Grunnen til dette var at enkelte spørsmål var mer relevant for OBOS som utbyggere, enn de andre relevante informantene. Flere fra lokalbefolkningen var samfunnsplanleggere og politikere. Dette var tilfeldig, men de viste seg å bli to fokusgrupper som kunne være nyttig å bruke i oppgaven.

For å rekruttere informanter til oppgaven gikk jeg strategisk til verks. I utgangspunktet var målet å rekruttere to typer informanter: (1) Representanter fra OBOS (utbygger) og (2) innbyggere fra Furuset som hadde deltatt i informasjonsmøtet/workshopen om Furuset Village som OBOS hadde arrangert i mars 2022. OBOS kunne bare stille med én informant, men det var derimot en person som hadde jobbet tett med prosjektet. Å rekruttere innbyggere som hadde deltatt på informasjonsmøtet om Furuset Village viste seg å være utfordrende fordi OBOS av etiske grunner ikke hadde rett til å dele kontaktinformasjonen til deltakerne. Derfor har jeg også tre informanter i utvalget som ikke deltok i informasjonsmøtet, men som likevel bidro med relevante perspektiver på prosjektet som naboer og som lokalpolitikere. Samlet sett representerer utvalget perspektiver fra næringslivet (OBOS), offentlig sektor (politikere og samfunnutviklere), og det sivile samfunnet (lokalboende), og dermed Holden og Linneruds (2021) tre aktørtyper i bærekraftig utvikling. At noen av informantene som ble rekruttert som innbyggere også var politikere og samfunnsplanleggere var tilfeldig, men bidro til å gjøre utvalget mer strategisk. Seks av de totalt ni informantene har deltatt i informasjonsmøtet og dermed bidratt til medvirkningsprosessen. Derfor har utvalget kvalifikasjoner som er relevante for problemstillingen. Forventingene til intervjuene var at det ville være litt ulik kunnskap om Furuset Village, og at det ville være ulike meninger om prosjektet.

Informant	Rolle	Aktørgruppe	Deltok/deltok ikke på infomøte
Informant OBOS	Utbygger	Næringslivet	Deltok på infomøte
Informant 1	Lokalboende	Det sivile samfunnet	Deltok på infomøte
Informant 2	Lokalboende	Det sivile samfunnet	Deltok på infomøte
Informant 3	Samfunnsplanlegger	Offentlig sektor	Deltok på infomøte som representant for bydelen
Informant 4	Lokalboende	Det sivile samfunnet	Ikke deltatt på infomøtene
Informant 5	Politiker	Offentlig sektor	Deltok på infomøte
Informant 6	Samfunnsplanlegger	Offentlig sektor	Deltok på infomøte som representant for bydelen
Informant 7	Lokalboende	Det sivile samfunnet	Deltok ikke på infomøte
Informant 8	Politiker	Offentlig sektor	Deltok ikke på infomøte

Tabell 1 Utvalg

For å finne det informanter brukte jeg *snøballmetoden*. Ifølge Thagaard (2018) er snøballmetoden fremgangsmetoden for å kontakte personer som er i samsvar med de egenskapene eller kvalifikasjonene som er relevant med problemstilling (Thagaard, 2018). Snøballmetoden innebærer at personer forskeren har kontakt med i utgangspunktet foreslår andre personer som er relevante i for oppgavens problemstilling. Deretter foreslår disse personene andre relevante informanter som kan brukes til oppgaven. Det er på denne måten at utvalget starter som lite, men gradvis utvikler seg til å bli større, akkurat som en snøball (Thagaard, 2018). Informanter med kvalifikasjoner som er relevante for problemstillingen er personer som enten jobbet med eller kjente til prosjektet Furuset Village. For å finne informanter som hadde disse kvalifikasjonene tok jeg i kontakt med tre mennesker som jobbet tett på Furuset, og som har god kjennskap til områdeutviklingen på Furuset. Ved hjelp fra dem kunne jeg finne flere informanter som var relevante for problemstillingen min.

Før intervjuene skulle gjennomføres ble det sendt et samtykkeskjema til utvalget. Dette for at informantene kunne gi meg et skriftlig samtykke på at de kunne la seg intervju. En annen grunn var å gi et informasjonsskriv til informantene for å gjøre dem mer forberedte til intervjuet. Fordi alle informantene oppholdt seg i Oslo, og forskeren (Jeg) oppholdt seg i Trondheim, ble alle intervjuene gjennomført på den digitale kommunikasjonsplattformen «Microsoft teams». Intervjuene hadde en varighet på 30 til 50 minutter og samtalene ble tatt opp og lagret som videooptak.

3.2. 2 Dokumentanalyse

Den andre metoden som ble brukt for å styrke oppgavens empiri var *dokumentanalyse*. Ifølge Thagaard (2018) brukes dokumentanalyse for å få mer informasjon og undersøke organisasjoner (Thagaard, 2018). I oppgaven har jeg brukt dokumentanalyse aktivt for å kunne få et større kunnskapstilfang og mer informasjon om prosjektet Furuset Village, og om OBOS som organisasjon. Flere av dokumentene som er analysert er nettsider og nyhetsartikler hentet fra internett. Disse kildene ble brukt for at analysen skulle få mer informasjon om Furuset Village. Samtidig er det kildekritiske utfordringer å bruke dokumenter som er publisert på internett. Ifølge Østbye (2013: 48-50) kan ikke man med sikkerhet vite hvor informasjonen som finnes på internett kommer fra, og muligheten for forfalsking av dokumenter er mange. Informasjonen kan endres uten at det blir markert og dette kan bidra til at informasjon fra internett kan bli ustabil (Thagaard, 2018).

Jeg startet prosjektet med å lete etter datamateriale som kunne brukes til oppgaven, og da i hovedsak nyhetsartikler, bøker, og forskningsartikler som handlet om sosial bærekraft og Furuset Village. Dette ble gjort for å få et overblikk over oppgavens tema. Min kunnskap om Furuset, og bruken av bøker om sosial bærekraft ga meg mer innsikt i hva jeg skulle studere i oppgaven. I tillegg har jeg brukt flere dokumenter fra OBOS sine nettsider for å få mer informasjon over OBOS som hovedaktører, og hva de ønsker å oppnå med prosjektet. Å analysere nettsider kan bidra til å vite hvordan firmaer og privatpersoner velger å fremstå. Det kan i følge Lüders (2007) være utfordrende med å vurdere om informasjonen stemmer overens med hvordan firmaets ønsker å fremstå (Thagaard, 2018). Hovedproblemet var at jeg ikke fant noe tidligere forskning på Furuset Village, som ikke var noe overraskende med tanke på at prosjektet ikke har blitt bygget.

3.3 Analyse/bearbeiding av datamaterialet

Ved behandling og bearbeiding av datamaterialet har denne oppgaven blitt inspirert av *Grounded Theory (GT)*. Denne tilnærmingen til datanalyse handler om å la det empiriske datamaterialet tale for seg selv, som betyr at man begynner å innhente og analysere empiri, for deretter å finne teorier analytiske begreper/perspektiver som best kan belyse empirien (Charmaz, 2006). Målet med datanalysen i denne oppgaven har vært å bruke det empiriske datamaterialet til å utvikle koder og kategorier som jeg har brukt som utgangspunkt til å velge det teoretiske rammeverket som er beskrevet i kapittel 2.

Etter at jeg var ferdig med å transkribere intervjuene startet jeg med å kode materialet i et softwareprogram kalt NVivo. Koding er vanlig fremgangsmåte i kvalitativ forskningsmetode for å komme frem til funnene i analysen. Ved å kode deler man opp teksten og utsnitt i kodeord (Thagaard, 2018). Det er på denne måten man finner utsnitt av teksten som beskriver temaer, og som symboliserer meningsinnholdet i oppgaven (Thagaard, 2018). Gjennom koding delte jeg første informantene inn i tre aktørtyper for å finne hver enkelt gruppe sine meninger om prosjektet. De sosiale gruppene var: OBOS, Offentlig sektor, og lokalbefolkningen. På denne måten fikk jeg mer oversikt over de ulike aktørene sine meninger og synspunkter om prosjektet. Jeg brukte også kodeord som «sosial bærekraft», «informasjonsmøte», og «medvirkning». For hver av disse gruppene var det sitater over det som ble sagt om hvert enkelt tema.

Funnene i denne oppgaven har kommet fram gjennom en *abduktiv tilnærming*. En abduktiv tilnærming er en mellomting mellom induktiv- og deduktiv tilnærming (Thagaard, 2018).

Induktiv tilnærming er en analyse som tar utgangspunkt i empirien for å komme frem til en teori, mens den deduktive tilnærmingen tar utgangspunkt i en teori som testes på empirien (Thagaard, 2018, s. 184). Mason (2018) argumenterer at styrken med en abduktiv tilnærming er å beskrive overganger mellom analyse av dataene, inspirasjon fra ideer som er forankret i forskernes teoretiske bakgrunn, og utviklingen av nye perspektiver representerer en kontinuerlig gjentakende prosesser (Mason, 2018, s. 228, referert i Thagaard, 2018, s. 184).

3.4 Etiske betraktninger

Ifølge National committee for research ethics in the social science and the humanities (NESH) (IBID:16) skal forskeren behandle innsamling av personlige opplysninger konfidensielt (Thagaard, 2018). Det betyr at personlige opplysninger fra informantene skal anonymiseres og opplysninger fra identifiserbare enkeltpersoner lagres på en forsvarlig måte (Thagaard, 2018). For å ta hensyn etiske betraktninger valgte jeg å sende inn et informasjonsskriv med formålet til prosjektet inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD). Dette ble gjort fordi oppgaven behandler personopplysninger, og disse opplysningene skal hentes inn og bearbeides på etisk lovlig vis.

I denne oppgaven ble det gjennomført ni intervjuer gjennom den digitale kommunikasjonsplattformen «Microsoft teams». Et digitalt intervju har flere særskilte utfordringer som forskeren er nødt til å ta hensyn til. Blant annet fordi det er uklare grenser mellom offentlig- og privatkommunikasjon. Ifølge Thagaard (2018) er det viktig at forskeren har et spesielt ansvar for å beskytte deltakernes privatliv og konfidensialitet når intervjuet gjennomføres digitalt. Jeg valgte derfor å informere om at det ble gjort opptak av intervjuene og at det var mulig å trekke fra seg prosjektet når som helst. Oppgavens tematikk er i seg selv ikke sensitiv for informantene i prosjektet. Det har likevel kommet fram sensitiv informasjon under intervjuene som jeg var nødt til å ta hensyn til. Alle intervjuene startet med at informantene skulle fortelle om seg selv. Dette var en del av oppvarmingsspørsmålene som ble gjort for å gjøre informantene mer klar for videre spørsmål, men en del av svarene som kom frem ble ikke tatt inn i analysen.

I tillegg til at anonymisering bidrar til å beskytte deltakerne forteller Lofland (2006:52) at anonymisering er viktig fordi det legger rette for at leseren blir oppmerksom på, og mer forståelse for de sosiale fenomen som analysen presenterer (Thagaard, 2018). Å anonymisere personen er derfor viktig fordi det kan styrke oppgaven og tydeligere vise resultatene og mønstrene i dataene (Thagaard, 2018). Jeg valgte derfor å anonymisere informantene i oppgaven så mye som mulig ved å ikke gi dem navn eller ta hensyn til kjønn. Utvalget fikk derfor navn som «Informant 1» og «Informant 2» osv. Informanten fra OBOS fikk navnet «Informant OBOS». Grunnen til dette var at jeg ville vise hva OBOS hadde tenkt under prosjektet, og derfor måtte de ha et navn som kunne identifisere at informanten representerte OBOS. I analysen valgte jeg valgte likevel å informere om informantene sine roller, for eksempel at Informant 3 er samfunnsplanlegger, Informant 5 er politiker. Dette ble gjort for å få mer dybde over samarbeidet mellom offentlig sektor og OBOS i planprosessen, siden det viste seg de hadde de hadde interne møter med hverandre. Av etiske hensyn har jeg valgt å ikke fortelle hvilke parti politikerne representerer eller hvor de jobber hen.

3.5 Styrker og svakheter med forskningsmetoden

I denne delen skal jeg redegjøre for fordeler og ulemper med kvalitativ forskningsmetode. Her ønsker jeg å sette søkelys på intervjusituasjonen, utvalget, og bearbeiding av datamaterialet.

3.5.1 Styrker

Styrkene ved kvalitativ forskningsmetode er at forskeren blir kjent med utvalgets opplevelser av seg selv i situasjonen (Thagaard, 2018). Jeg fikk mer informasjon over hva deltakerne i planprosessen følte og tenkte, og generelle oppfatninger de har til ideen om Furuset Village. Styrken med å bruke denne metoden i denne oppgaven var at alle informantene hadde god kunnskap til oppgavens tema, og ikke minst til Furuset. Det ga meg derfor mer informasjon om Furuset som sted, informasjon som man ellers ikke vil få fra en dokumentanalyse. En annen styrke ved å bruke kvalitativ forskningsmetode er ifølge Thagaard (2018) at den baserer seg på samtalens fleksibilitet, åpenhet, og spontanitet.

I intervjusituasjonen ga intervjuguiden meg mer struktur, men jeg hadde også rom og frihet til å komme mer oppfølgingsspørsmål til det som skjedde under intervjuene. Jeg fikk derfor muligheten til å få mer utfyllende informasjon, dersom det kom fram informasjon som var uforutsett. I følge Thagaard (2018) kan avsporing i dialog med andre gi uforutsett, men også viktig informasjon. Dette skjedde flere ganger i intervjuet, blant annet fra en av informantene som var kritisk til hvordan arealprisene i prosjektet Furuset Village mest sannsynlig kommer til å høyere enn det som er fastslått.

En annen styrke er forskningsprosjektets *reliabilitet*. Dette handler om hvorvidt forskningen vil få samme resultat, dersom en annen forsker utfører forskningen med samme forskningsmetode. For å styrke reliabiliteten i kvalitativ forskning må forskeren redegjøre og argumentere for utviklingen av data i forskningsprosessen (Thagaard, 2018). I denne oppgaven har det blitt brukt tidligere forskning, dokumenter, og avisartikler som samsvarer med datainnsamlingen. Når det kommer til *Validiteten*, handler det om å stille spørsmål om de tolkninger jeg har kommet frem til er gyldige i forhold til den virkeligheten som er studert (Thagaard, 2018). Gjennom å gå kritisk gjennom analyseprosessen blir forskningen det Thagaard (2018) kaller gjennomsluttig, noe som er med på å styrke oppgaven.

3.5.2 Svakheter

Som nevnt tidligere brukte jeg snøballmetoden som fremgangsmetode. Svakheten med denne fremgangsmetoden er at utvalget kan bestå av mennesker i samme type nettverk eller miljø (Thagaard, 2018). Utvalget kunne derfor vært mer spredd, og det kunne være andre relevante informanter som for eksempel arkitekter, eller grupperinger som jobber innenfor byutvikling utenfor Bydel Alna.

Det kunne vært flere informanter fra OBOS i oppgaven. OBOS kunne ikke stille med mer enn en person som representerte utbyggerne. I tillegg kunne man vurdert å snakke med arkitektene bak prosjektet eller de i OBOS som jobber konkret med sosial bærekraft. Til

tross for svakhetene mener jeg at kvaliteten på utvalget, gjennomføring av intervju, og analyse av materialet er tilstrekkelig for å kunne svare på oppgavens problemstilling.

Kapittel 4: Sosial bærekraft i Furuset Village

I de to neste kapitlene skal jeg analysere funnene fra dokumenter, aviser, nettsider samt intervjuene fra oppgavens utvalg. I metodekapitlet redegjorde jeg for oppgavens utvalg i tre grupper (offentlig sektor, næringslivet, og det sivile samfunnet). For å besvare problemstillingen har jeg valgt å dele opp analysen i to kapitler: Det første kapitlet handler om sosial bærekraft, om hvordan OBOS konseptualiserer sosial bærekraft i Furuset Village. Her vil jeg legge vekt på OBOS sine visjoner i prosjektet, og hvilke idéer som har kommet frem i planleggingsprosessen for å utvikle sosial bærekraft i boligprosjektet. Videre skal jeg analysere meningene grupper fra offentlig sektor og det sivile samfunnet har om Furuset Village, og om prosjektet kommer til å være for alle grupper mennesker.

I kapittel 5 skal jeg analysere hvordan OBOS har innrullert og mobilisert aktører inn i planprosessen ved bruk av medvirkning. Jeg skal diskutere hvilke prosesser som ble gjennomført i forbindelse med Furuset Village. Hvordan er OBOS perspektiver på brukermedvirkning? Hvordan ser politikerne på saken, og hva er innbyggernes perspektiver? Og føler innbyggerne at de blir hørt i prosessen?

4.1 Problematisering - Hvilke problemer skal Furuset Village løse?

I Norge står dagens boliger for 40 prosent av energi- og materialbruk. Ifølge kommunal- og distriktdepartementet er behovet for å kutte utslippene i boligsektoren viktig for å klare klimamålene (Kommunal- og distriktdepartementet, 2021). For å redusere utslippene har OBOS planer om å ha solceller på takene til hvert bygg. Ifølge en informant fra OBOS vil solcellene føre til at boligområdet produserer egen strøm, og det vil i teorien gjøre at Furuset Village vil produsere mer strøm enn det kommer til å bruke. Dette vil føre til at strømprisene i boligområdet blir lavere sammenlignet med dagnes strømpriser (LPO, u. å). Den andre løsningen er at boligområdet ikke skal ha private parkeringsplasser. Derimot er det tilrettelagt for at beboerne skal bruke sykler:

Informant OBOS: (Furuset Village) har masse plass til el-sykler, lastesykler, massesykler, det skal også være el-sykkelbod som man kan låne i borettslaget som leveres med prosjektet. Så er det solceller på alle tak, alle tak har solceller så det produseres i teorien mer strøm enn det bruker.

Det ser ut som OBOS ønsker å løse utslippsproblemet i dagens boliger, og installering av solceller og fjerning av parkeringsplasser er en del av løsningen for å gjøre byggene utslippsfri. I lys av dette kan det virke som at solceller vil føre til at den økologiske og økonomiske bærekraften styrkes, fordi boligene skal produsere egen strøm som vil gjøre strømprisene billigere enn dagens strømpriser. Dette viser til tre-pilarmodellen som beskriver at de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling har en gjensidig avhengighet (Holden & Linnerud, 2021).

Ifølge informanten fra OBOS er det å danne et boligprosjekt med alle dimensjonene i bærekraftig utvikling i seg selv unikt. Dette er det første boligprosjektet hvor OBOS ønsker å sette søkelys på både økologisk, økonomisk-, og sosial bærekraft. Ifølge Informant OBOS er det flere prosjekter som derfor setter søkelys på én av dimensjonene:

Informant OBOS: Det er noen som fokuserer på det ene og det andre. (...) Men du har selvfølgelig Vindmøllerbakken som er et bofelleskap som fokuserer på en del. Også er det Fyrstikkbakken som er kjempeambisiøst miljø som har et par fellesrom. Så er det noen andre som Signaturhagen som ser på det drivhuset som ser på forskjellige deler av det, men jeg vet ikke om det er noen som har alt i samma.

I planprosessen har det vist seg at det har vært utfordringer med å realisere alle ideene for å skape et bærekraftig boligprosjekt. Ifølge Informant OBOS er det mange disposisjoner å ta hensyn til i et ambisiøst prosjekt med høye krav til miljø- og sosial bærekraft. OBOS ønsket i starten av planprosessen at boligprosjektet ikke skulle ha takterrasser for å få solceller på takene, men på grunn av kravene fra plan- og bygningsetaten viser det seg at det er problematisk å få til:

Informant OBOS: (...) Som takterrasser er det egentlig krav om, men hvis vi skal ha solceller og grønne tak som er det som er mest hensiktsmessige for miljøet så er det ikke takterrasser. Så da må man søke disposisjon fra det, så får vi se om vi får det. Hvis ikke må vi gjøre et dårligere miljøvalg og dårligere sosialt, men det er sånn reglene er. Så prøver vi å tøye strikken for å komme oss videre, så får vi se om det blir nok en stund.

Her kan det se ut som det har vært utfordringer mellom OBOS og Plan- og bygningsetaten, og vanskelig å implementere alle ideer om å danne et grønt bygg på grunn av det ikke er i samsvar med reguleringskravene. Videre kan dette utsagnet vise at takterrassene er et eksempel på at når OBOS utvikler sosial- og økonomisk bærekraft har det en sammenheng med økologisk bærekraft. Dette fordi fjerning av solceller resulterer i et dårligere miljøvalg for å skape nullutslipp (økologisk dimensjon). Samtidig resulterer dette i at det svekker den sosiale bærekraften, fordi OBOS ønsker at flere kan oppholde seg på fellesarealene (sosial dimensjon). En annen konsekvens er at strømmen kan bli dyrere for beboerne, fordi boligene ikke produserer egen strøm (økonomisk).

Tidligere ønsket OBOS at Furuset Village skal ha rimeligere boliger for alle grupper mennesker. Førstegangskjøpere, studenter og småbarnsfamilier som har utfordringer med å komme seg inn på boligmarkedet skal ha mulighet til å kjøpe bolig (Kleppe, 2019). Denne målsetningen kan sammenlignes med folkehelseinstituttet (FHI) sitt punkt om å legge til rette for at alle innbyggere skal ha tilgang til rimelige boliger (FHI, 2020). Visjonen er vanskelig å ta stilling til nå siden prisen ikke er bestemt, men OBOS viser at de har ideer om å utvikle sosial bærekraft for alle. Derfor kan det se ut som at OBOS gjennom denne ideen ønsker å løse problemet om å legge rette til for alle skal inn på boligmarkedet.

Et annet problem OBOS ønsker å løse gjennom bruk av sosial bærekraft er å forebygge ensomhet. Furuset Village har derfor satt søkelys på å gi beboerne god livskvalitet (OBOS, u. å). Ifølge Plan- og bygningsetaten eksisterer det en stor andel større leiligheter på Furuset, men det er lav tilgjengelighet av mindre leiligheter for studenter og singelboende (Plan- og bygningsetaten, 2021, s. 3). For å løse dette problemet ønsker OBOS at flere av leilighetene i Furuset Village skal innfri bokvalitet, men at beboerne deler fellesarealer som kjøkken, vaskeri og stue (Plan- og bygningsetaten, 2021). Målsetningen om at beboerne skal ha et godt naboskap og føle på livsmestring kan sammenlignes med

Folkehelseinstituttet sin målsetning «tilhørighet» for å planlegge sosial bærekraft i lokalsamfunnet (FHI, 2020).

I lys av translasjonsmodellens første fase «problematisering» og bærekrafts tre-pilarmodellen kan det virke som at det er behov for å gjennomføre boligprosjektet. Ved hjelp av tre-pilarmodellen som et analytisk verktøy viser det seg at prosjektet har et søkelys på å løse utfordringer innen økologisk, sosial-, og økonomisk bærekraft. I de økologiske dimensjonene har det vist at Furuset Village skal bli et nullutslippsområde. For å løse dette har de installert solceller og fjernet private parkeringsplasser. Likevel har det vist seg at dette har skapt utfordring siden det er krav om takterrasser, noe som betyr at OBOS har søkt dispensasjoner for å klare miljøkravene. I dette kapitlet har det blitt vist at prosessen mellom aktørene i næringslivet og offentlig sektor har skapt utfordringer i form av at prosjektet har flere ambisiøse ideer som ikke er kompatible med reglene for å bygge et boligområde, som for eksempel takterrasser. Når det kommer til de sosiale problemene Furuset Village skal løse er det ting som ensomhet, rimeligere boliger og eldrebølgen. For å løse problemene har de valgt å implementere ideer om kollektive boformer samt flere møteplasser i området.

4.2 «Gode naboer forlenger livet»

I forrige del av oppgaven kom det frem at OBOS ønsker å forebygge ensomhet, og derfor har kommet med flere løsninger for å klare å nå denne målsetningen. I teoridelen ble det kjent at for å planlegge sosial bærekraft er det viktig å ha målsetning om trygghet og god livskvalitet, som for eksempel å ha gode relasjoner til naboene (FHI, 2020). På arkitektfirmaet bak Furuset Village, LPO, sin infoside om prosjektet er en av underoverskriftene «*Gode naboer forlenger livet*» (LPO, u.å). Her beskrives et av prosjektets målsetninger om å utvikle et borettslag som fremmer livskvalitet og motvirker ensomhet, samt at forskning viser til at å skape tilhørighet blant mennesker gir fordeler som økt levealder og bedre livskvalitet (LPO, u. å). Ifølge Informant OBOS er «nøkkelen» for å utvikle sosial bærekraft gode relasjoner, godt naboskap og sosiale møteplasser. Det har i den sammenheng blitt implementert sosiale møteplasser i boligprosjektet. OBOS forteller:

Informant OBOS: (..) Du møter noen, det kan være at jeg var i butikken liksom eller at du sier «Hei» til postmannen, men at du har sosiale møter. Små sosiale møter har veldig mye å si for livskvalitet, så det er det noe av det vi prøver å tilrettelegge her da. At det er mange sånn «Nudging», mange steder hvor du kan møtes uten at det er noe som planlagt. Du kan stoppe ved postkassen, satt av arealer tenkt rundt det, vi har skap i inngangspartiene.

Det Informanten i OBOS beskriver kan sammenlignes med målsetning om å skape «trygghet» for å fremme livsmestring (FHI, 2020). Det er en sentral målsetning for hele prosjektet å utvikle sosial bærekraft i Furuset Village. Informanten forteller videre at OBOS ikke ønsket at Furuset Village skulle ha balkonger da de vil at beboerne skal bruke fellesarealene mer for å skape bedre relasjoner.

Informant OBOS: (...) vi prøvde egentlig å ikke ha noen balkonger fordi alle skulle bevege seg ned til fellesarealet. Det var målet at det skulle være fokus på felleskap,

være sammen ute og inne, men på grunn av den nye bygata som har veldig mye støy, eller teoretisk mye støy, fordi det skal gå mye busser der. (...) For å klare støykrav inn i leilighetene så måtte vi ha noen balkonger, men vi håper at beboerne i størst mulig grad ønsker å være sammen ute i fellesarealer heller på sine private balkonger

Ideen er at «Felleskap» som OBOS har innført i prosjektet skal skape bedre sosial bærekraft. Ifølge Spurkland (2020) viser forskning til at kollektive boformer kan være viktig for å forbygge ensomhet, og kan bidra til å skape felleskap, sosialisering og trygghet blant beboere. At mennesker skaper mer felleskap med å være sammen i boområdet er noe vi kunne vise til i tidligere forskningsdelen. Informant 5 (lokalpolitiker) tror ikke det vil være realistisk å nå målet om å forebygge ensomhet, og mener det kan være en skummel lovnad.

Informant 5: (..) da skal ikke folk være ensomme. Det er en litt sånn skummel lovnad, men alt det som omhandler mer det konkret byggetekniske da som at det her skal være et bærekraftig bygg som med solcellepanel skal bruke mindre strøm enn det selv klarer å produsere det har jeg veldig tro på, og det er jo realistiske og konkrete mål. Det er alltid de sosiale relasjonen som er vanskelig å målsette.

Lokalpolitikeren hevder at det å forbygge ensomhet er en vanskelig målsetning å realisere. Dette er interessant med tanke på at det å forbygge ensomhet er ett av problemene Furuset Village ønsker å løse.

Ifølge informanten fra OBOS vil sosiale relasjoner kunne skape bedre livskvalitet for mennesker, og sosiale relasjoner er helt avgjørende:

Informant OBOS: Det er jo bevist hvis man har gode relasjoner, godt naboskap, og sosiale møter så lever man lengre og man har det bedre.

Å dele fellesgoder og ha flere møteplasser i et boligområde er noe OBOS undersøkte og lærte om i sitt prosjekt «OBOS Living Lab». Kort beskrevet er OBOS Living Lab et levende laboratorium med målsetning på å utforske framtidens måter for bo i et felleskap (OBOS, 2022b). Informant OBOS forteller at de gjennom OBOS Living Lab har testet ut alt fra bruken av stue, deling av felleskjøkken, og deling av bad. Videre kunne Informant OBOS fortelle at ett av de mest sentrale funnene fra OBOS Living Lab var at fellesvaskeriene ble brukt ofte, og det er derfor det har blitt implementert i Furuset Village. Informant OBOS forteller videre:

Informant OBOS: Vi tar masse lærdom fra det (OBOS Living Lab). Fordi det er litt sånn, ja vi er første prosjektet etter dem som gjør mye av det samme, og der er jo fellesvaskeriene en av de største suksessene der.

På bakgrunn av funn fra OBOS Living Lab prosjektet har OBOS valgt å fremme sosial bærekraft ved å satse på fellesvaskerier som en viktig del av å skape et godt bofelleskap. Videre forteller Informant OBOS det skal være mulig å ha vaskemaskiner i leilighetene, men at de helst ønsker beboerne unngår det for å skape et bedre bofelleskap:

Informant OBOS: (..).... prøver å legge opp til at man skal ikke ha vaskemaskin i leilighetene. Selvfølgelig er det mulig, men vi har fellesvaskeri i hvert bygg, og ønsker at folk skal bruke det for det er sosialt.

Ideene om å dele fellesarealer har blitt testet ut, og det skal ifølge OBOS ha vært stor suksess. Likevel er det interessant å se om dette vekker interesse hos andre relevante grupper. Gjennom intervjuprosessen ble alle informantene spurt om hvilke tanker de har om Furuset Village, og hva de synes om ideene til OBOS om fellesarealer og møteplasser. Som nevnt i metodedelen er det to av informantene som er samfunnsplanleggere. Begge informantene kunne fortelle at de generelt sett er positive til OBOS sine visjoner om å ha flere møteplasser i boligområdet. For eksempel hevder Informant 3 (samfunnsplanlegger) at sosiale møteplasser har vært et stort behov på Furuset, og henviser til en forskningsanalyse fra 2019 gjort av et forskningsteam fra Oslo MET «*Spenninger og harmoni- Sosiokulturell stedsanalyse for Furuset*» (Ruud et al., 2019):

Informant 3: (...) For nå er dette det andre områdeløft på Furuset som bydelen driver med, og denne stedsanalysen påpekte behov for møteplasser. Det var sånt behov for folk å møte på tvers og det var sånn mangel på det på Furuset. Spesielt i forhold til hele byutvikling som skal skje. Så det har vi tatt til slutt på alvor det vi prøver å få til prosjektene som vi driver med, og tenker det er veldig positivt at OBOS gjør det samme.

Det informant 3 (Samfunnsplanlegger) påpeker er at undersøkelser viser at Furuset har behov for sosiale møteplasser, og at OBOS sine ideer om å legge til rette for fellesområdet kan være med å styrke områdeløft på Furuset. Informant 7 (Lokalbeboer) er også positiv til at boligprosjektet skal ha mange fellesområder og sosiale møteplasser. Hen forteller at tiltaket kommer til å fungere, og bruker et eksempel fra Lørenskog hvor det skal ha blitt bygd lignende boliger. Likevel tror Informant 7 (Lokalbeboer) at Furuset Village kommer til å tiltrekke mer sosiale og utadvendte personer enn introverte:

Informant 7: Noen vil ha litt mer privatliv og føler at det passer for de, mens de sosiale og utadvendte trives med å dele løsninga, tror det blir flere og flere av de så tror sikkert det fungerer for dem.

I likhet med Informant 7 (Lokalbeboer) forteller også Informant 3 (samfunnsplanlegger) at prosjektet trolig passer best for utadvendte beboere. Når hen får spørsmålet om vedkommende selv kunne bo i et slikt bygg, og om hen kunne dele fellesområder, svarer Informant 3 (samfunnsplanlegger) at det handler om hvordan du er som person, hvor du er i livet, om man har behov for å være alene, eller om man vil ha mer sosial kontakt med andre mennesker:

Informant 3: (..) Det synes jeg kunne fungere helt fantastisk for det er jo vaskerikonsept, og kjøkkenet som du sier som vil være sosialt og vil være alene tenker jeg kunne være egnet til det.

Selv om de fleste av informantene generelt sett er positive til tankegangen til OBOS er det fortsatt noen som er skeptiske til idéen om å dele fellesarealer på Furuset Village. Ifølge Informant 4 (Lokalbeboer) har ikke lokalbefolkningen på Furuset et like stort behov for å

sosialisere seg på «den måten» sammenlignet med andre mennesker fra andre byområder i Oslo. Informant 4 (Lokalbeboer) er kritisk til disse delingsordningene og henviser til folks behov for privatliv på Furuset:

Informant 4: (...) Du vet kanskje det ville fungert på Løkka, men det ville ikke funka på Furuset. Folk er ekstremt opptatt av privatliv. Spesielt når det kommer til området man opplever, ser på som private da.

Informanten ytrer at befolkningen på Furuset har et større behov for privatliv, og sikter til et annet boligområde på Furuset – Betanien - som ligger ved Furuset kirke. I likhet med Furuset Village er dette et boligområde som har lagt stor vekt på sosialt felleskap, rimelige boligpriser, og at alle boligene skal være bærekraftige (Bakkemoen, 2017). Likevel kan informant 4 (Lokalbeboer) fortelle at hen hevder at de fellesområdene, og det sosiale felleskapet på Betanien ikke er like bra som flere ville trodd:

Informant 4:(...) jeg går forbi der (Betanien) hver dag og jeg stusser over at det alltid er mørkt på de oppholdsrommene. Man skulle vel tro at det burde være booket hver eneste kveld, hver eneste dag, og hver eneste helg. Men det er det ikke, og jeg skjønner ikke helt hvorfor.

Dette utsagnet tyder det på at Informant 4 (Lokalbeboer) undrer over de reelle årsakene til at fellesarealene på Betanien ikke bli brukt. Informanten tolker de mørke og ikke-brukte rommene som om at menneskene på Furuset har et mindre behov for å ha sosiale møteplasser. Ifølge Informant 4 (Lokalbeboer) har befolkningen på Furuset et større behov for å være private, og har behov for å møte mennesker på andre sosial møteplasser. For eksempel cafeer, bibliotek, eller idrettsorganisasjoner. Informant 4 (Lokalbeboer) forteller:

Informant 4: (..) Jeg tror at mange av de som er mer sentrumsbasert, er litt mer åpne i forhold til dette med naboskap og sånn. De er litt mer åpne for «Ja her tenkte vi ha en fredagskveld med vafler og kaffe. Hvem som helst kan komme innom av naboer» (...) Mens på Furuset, ja vi har en veldig sånn naboskap følelse og man bryr seg om naboene og man hilser på hverandre og sånne ting.

Denne delen av oppgaven har vist at OBOS ønsker at Furuset Village skal være et boligområde der beboerne har gode relasjoner til hverandre, noe som er viktig for å skape sosial bærekraft. OBOS sin løsning for at beboerne skal tilfredsstille behovet for tilhørighet er å ha leiligheter med fellesarealer og flere sosiale møteplasser. Videre har delkapittelet vist at OBOS ønsker å forebygge ensomhet ved å konseptualisere kollektive boløsninger i flere av bygningene, samt å ha sosiale møteplasser rundt om på boligområdet. For å løse disse problemene har de blant annet fjernet takterrasser og har færre balkonger i boligområdet. Likevel mener Informant 5 (Lokalpolitiker) at å love at boligområdet skal forebygge ensomhet er en skummel lovnad, fordi da skal ingen være ensomme og det kan ikke garanteres. På en annen side tror hen at byggetekniske målsetninger, som at det skal produsere mer strøm, virker som mer realistiske målsetninger.

Både Informant 3 (samfunnsplanlegger) og Informant 7 (lokalbeboer) er generelt sett positive til at prosjektet har lagt til flere møteplasser, og påstår at det er et behov for å styrke sosiale utfordringer på Furuset (Ruud, al et, 2019). Likevel ytrer Informant 4 (lokalbeboer) at deling av fellesarealer ikke er noe som passer for folk fra Furuset, men

heller passer bedre for beboere fra andre steder i Oslo. Grunnen skal være at lignende boligprosjekter, Betanien, ikke har vist seg å ha like god effekt med å gjennomføre sosial bærekraft.

4. 3 Økonomisk dilemma og mer ressurssterke mennesker til Furuset

Konsernsjef i OBOS Daniel Kjørberg Siraj (2022) uttalte at OBOS skal øke sin satsning på sosial bærekraft i boligutbyggingen. Ifølge Siraj (2022) skal OBOS sørge for at medlemmene til OBOS kommer seg inn på boligmarkedet, og at fremtidens boliger skal være rimelige nok for alle (OBOS, 2022a). Rimeligere boliger for alle er noe OBOS ønsker å realisere i Furuset Village. Selv utsatte grupper som studenter, eldre, småbarnsforeldre, og andre grupper mennesker som har vanskeligheter med å komme seg inn på boligmarkedet skal ha muligheter til å kjøpe bolig i Furuset Village (Kleppe, 2019). Når Informant OBOS ble spurt om byggeprosjektet kommer til å være for alle svarer hen at de håper på det, men at det kan være vanskelig å spå det per i dag. I tillegg når hen videre formulere hvem de håper på som skal bosette seg henviser vedkommende seg til utsatte grupper:

Informant OBOS: (...) Helt fra de bittesmå (leiligheter), som kanskje en førstegangskjøper til en student kan kjøpe, til bofelleskap, til ganske store leilighet med hybel. Hvis man er familie, kanskje har ungdomsbarn, eller også hvis man har fleksible leiligheter. Hvis man for eksempel er aleneforelder og har barn annen hver uke, så kan man den uken ha et ekstra soverom, når man ikke har barn så kan det være en del av stua.

Informant OBOS forteller er at leilighetene i Furuset Village skal ha et fleksibelt design, og at ikke alle leilighetene er like. Dette vil føre til at boligene vil tilpasse seg alle grupper mennesker. På en annen side kan det se ut som at OBOS er mer opptatt av å få grupper som har utfordringer med å komme inn på boligmarkedet når de markedsfører Furuset Village. Det er derfor interessant å se løsningene OBOS har gjort for å legge til rette for utsatte grupper, og om andre aktørene tror det vil bli tilrettelagt for alle grupper mennesker. Informant 4 (Lokalbeboer) tror at boligene er mer tilpasset for studenter, men at det er mer utfordringer med å vekke interesse blant småbarnsforeldre. Grunnen er at flere boliger er tilrettelagt for å dele stue og kjøkken:

Informant 4: Det høres ikke ideelt ut. Det er kanskje fin tankegang at man skal dele bad, dele stue, og sånne ting. Jeg mener det helt seriøst det er ikke realistisk. Det er kanskje det for et studenthjem, men ikke for familier som ønsker å etablere seg. Spesielt ikke familier som flytter fra andre områder til et område.

Vi kan se her at Informant 4 (Lokalbeboer) tror at kollektivene kommer til å tiltrekke seg studenter, men at det vil være utfordrende å nå barnefamilier. Likevel er ikke alle informantene enige i Informant 4 sin påstand. Informant 5 (Lokalpolitiker) tror at Furuset

Village vil passe for småbarnsfamilier. Dette fordi boligområdet ligger like ved et skogsområde, Østmarka.

Informant 5: (...) bør være attraktiv for studenter med tanke på (...) at du vil være på Blindern (Universitet i Oslo) T-banestasjon i løpet av en halvtimes tid, ca. i sentrum på 20 minutter, men du kan også komme deg ut av Oslo. Så det ligger på et sted som både har det ja, det som er veldig attraktivt for småbarnsfamilier altså nærhet til marka, litt i ro, ikke masse biltrafikk utenfor.

Informant 5 (Lokalpolitiker) tror at beliggenheten passer bra for småbarnsforeldre på Østmarka, og at det er ikke langt for studenter å komme seg til sentrum eller Blindern, hvor Universitet i Oslo ligger. Når det kommer til de eldre beboerne håper Informant 5 (Lokalbeboer) at OBOS legger til rette for strenge byggetekniske krav for å gjøre det lettere for eldre å bruke boligene.

Informant 5: (...) også håper jeg med alle nybygg der er det mye endel strenge byggetekniske krav med tanke på heis og enkelte ting som gjør det lettere for eldre å kunne kjøpe det, og på Furusetområdet og Bydel Alna generelt har vi en utfordring, men vi har jo blokkbebyggelse uten heis. Så det med at man får nye blokker og nye boliger her er veldig positivt. Det har jo blitt bygd lite.

Her forteller Informant 5 (Lokalpolitiker) at det er viktig med tekniske krav for at det skal være lettere for eldre å bruke boligene. Ifølge Informant 7 (Lokalbeboer) tror hen at OBOS kommer til å lykkes med å tiltrekke seg yngre kjøpere. Som tidligere nevnt kunne Plan- og bygningsetaten fortelle at Furuset har mangel på boliger for studenter (Plan- og bygningsetaten, 2021). Dette er grunnen til at Informant 7 (Lokalbeboer) håper det kommer flere yngre mennesker til Furuset, fordi det er et behov som kan skape områdeløfte. Informant 7 (Lokalbeboer) forteller at mange flytter vekk fra Furuset, selv om flere ønsker å bli boende. Hen forteller at en av grunnene er fordi flere av leilighetene som kommer på salg på Furuset er store og dyre. Informant 7 (Lokalbeboer) forteller videre:

Informant 7: De (unge) vil veldig gjerne bosette seg i nærheten av foreldrene sine, og i nærheten av familien og sånne ting, men de ender opp et helt annet sted fordi de leilighetene som kommer på salg er litt for store og litt for dyre for førstegangskjøpere. Så et håp kan jo være at de bygger de leilighetene som er såpass små at det blir etablerte leiligheter da, at man da kan tiltrekke seg en yngre kjøpegruppe.

Videre forteller informanten at dette komme til å skape en bedre fremtid for området:

Informant 7: Det vil liksom hjelpe fremtiden til Furuset og at det kommer inn mere yngre folk, og litt mer folk i oppstartfasen da kan du si. For nå er det veldig mange etablerte folk som bor her. Altså store familier er også en befolkning som er, altså det er relativt ung befolkning, men det er fordi de fleste bor hjemme da.

Dette viser til at det er viktig for Furuset at det kommer flere yngre mennesker til området, og ideene OBOS har kommet med er i samsvar med utfordringene i området.

Som tidligere nevnt kunne vi redegjøre for at Furuset er kjent for å være et område med rimeligere boliger sammenlignet med andre steder i Oslo (Berghei & Haslie, 2020). Noe som er grunnen til at flere innvandrere, førstegangskjøpere, og andre grupper med dårligere råd velger å bosette seg på Furuset (Berghei & Haslie, 2020). Informant 1 (lokalbeboer) forteller boligene gir mer valuta for pengene, på grunn av at leilighetene gir mer areal for pengene ved kjøp av leilighet på Furuset sammenlignet med andre steder i Oslo. I den sammenheng er Informant 1 (lokalbeboer) skeptisk til arealprisene i prosjektet. Vedkommende tror at prisene på leilighetene i Furuset Village blir høye i forhold til målsetningene om rimelige leiligheter. På grunn av at boligprosjekt skal være kostnadsbærer for OBOS vil hele investering til prosjektet bli dyrere enn forventet. Informanten uttaler blant annet:

Informant 1: .... Hvis man skal få igjen de pengene man har lagt inn i det for at det skal være så ambisiøst, så må det gjenspeile salgsprisen tenker jeg. Hvilken målgruppe er det du da treffer? Det er litt interessant å se. Eller hvem er det som har råd til å bo der? Eller klarer man å få prisen i konkurranse med de andre førstegangskjøpere objektene? Det blir litt interessant å se.

Det informanten forteller kan knyttes til utfordringen for de økonomiske og sosiale dimensjonene i bærekraftig utvikling, og at prisen for boligene har en sammenheng med hvilke grupper som bosetter seg i Furuset Village. Informant 1 forteller at det kan videre skape et sosialt skille mellom beboerne på Furuset fordi det kan føre til at lokalbeboere prioriterer andre leiligheter i området. Dette kan knyttes til tre-pilarmodellen som beskriver at de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling (sosiale, økonomiske, og økologiske) har en sammenheng for å skape bærekraftig utvikling (Holden & Linderud, 2021). Hvis boligene blir dyrere for enkelte grupper, for eksempel førstegangskjøpere og studenter, kan det svekke utviklingen av sosial bærekraft i Furuset Village, og at OBOS ikke klarer å fullføre målsetningen prosjektet. Informant 1 (lokalbeboer) tror også at flere mulige kjøpere foretrekker heller et annet sted hvor de får mer kvadratmeter for pengene:

Informant 1: ... det vil være forskjell på pris i en sånn 70-talls leilighet, kontra en sånn høy ambisiøst hvis det skal bære kostnadene for hele investeringen tenker jeg da. Så da får du et konkurransedilemma der, og man lykkes i å få den målgruppen man ønsker som studenter eller førstegangskjøpere. Om de har råd til å bo der. Eller man får tilskudd og midler som gjør at prisen matcher øvrige objekter. Litt sånn realisme i forhold til økonomisk perspektiv.

Som tidligere nevnt har OBOS som mål at det skal være lettere for førstegangskjøpere og studenter å komme inn på markedet (Kleppe, 2019). Her tror ikke informant 1 (Lokalbeboer) at OBOS kommer til å lykkes med i prosjektet. Dette kan sees i sammenheng med det økonomiske perspektivet. Informant 1 forteller at utfordringen med å skape et økonomisk skille i Furuset Village, vil føre til at prosjektet ikke er like sosialt bærekraftig. Likevel tror Informant 1 (Lokalbeboer) at høye priser kan tiltrekke grupper som ikke er bosatt på Furuset, og på denne måten kan det være sunt for å skape mangfoldig sammensetting på Furuset:

Informant 1: (..) hvis vi trekker inn mer ressurssterke personer så vil jo det Furuset-bildet forandre seg over tid, og statikken blir bedre. Og det kan hende at hvis det kommer ressurssterke mennesker inn der at de klarer å påvirke de eksisterende å løfte opp de, på en måte. Men de nykommene må da være tålmodige og pågangsvillige hvis de skal ta den delen av samfunnsansvaret om det er sagt.

Her kan vi se at Informant 1 (Lokalbeboer) tror at Furuset Village vil vekke interessen hos flere utenfra Furuset. Selv om Informant 1 (Lokalbeboer) mener at det er positivt at prosjektet kan tiltrekke resurssterke mennesker, er det ikke alle informantene som tror det vil være positivt for Furuset. Informant 3 (samfunnsplanlegger) tror at det kan være bekymringsverdig hvis det tiltrekker seg mennesker utenfra Furuset området:

Informant 3: (..) jeg tror det er litt sånn bekymring kanskje for innbyggere. Det er et prosjekt som tiltrekker folk utenfra for Furuset til å komme, som er sikkert ikke negativt i seg selv, men innbyggere kan oppfatte det sånn.

Om prosjektet til slutt vil være for alle har informantene ulike meninger om. Som tidligere nevnt ytret informant 1 (lokalbeboer) og informant 3 (samfunnsplanleggere) at Furuset Village kommer til å tiltrekke seg flere mennesker utenfra Furusetområdet, som mest sannsynlig kommer til å være ressurssterke siden det er nytt og innovativt. Informant 2 (Lokalbeboer) tror at det kommer til å være for folk som er bevisst på å leve et bærekraftig liv, siden prosjektet har et stort bærekraft fokus:

Informant 2: Jeg føler at ironisk sett at dette er et prosjekt som fanger interessen hos personer som har bakgrunn fra sykelistenes landsforbund og yngre MDG-ere, men det er mulig jeg kommer til å ta feil.

Selv om flere av informantene tror at prosjektet kommer til å være mer tiltrekkende for ressurssterke mennesker, og mennesker som kommer fra andre områder enn Furuset, hevder likevel Informant 4 (lokalbeboer) at prosjektet mest sannsynlig kommer til å være for mennesker fra Furuset. Videre forteller Informant 4 (lokalbeboer) at det kan tiltrekke mennesker fra lignende områder, for eksempel Mortensrud, Holmlia, og Grorud. I likhet med Furuset er dette områder i Oslo som er kjent for å ha samme utfordringer. Ifølge Informant 4 (Lokalbeboer) er årsaken at vi mennesker er opptatt av den sosiale statusen i området man flytte til. Informant 4 forteller følgende:

Informant 4: Bolig og som hva man kan forvente av tidligere innbyggere av drabantbyer og byer med store levevilkårs utfordringer, og det er jo dessverre slik at uansett hva man bygger. (..) Så man får jo på en måte de samme type menneskene, som flytter til området. Så ja, man får jo på godt og vondt de samme type menneskene som flytter til områdene. Så jeg tro det blir uansett hvordan det speiler seg.

Informant 6 (samfunnsplanlegger) støtter argumentet til informant 4 (Lokalbeboer), og tror at det kommer til å passe for mennesker fra lignende områder med et behov for mindre eller større leiligheter:

Informant 6: *Jeg tenker det blir mest for de som allerede bor her (Furuset), og kanskje har lyst på en mindre leilighet eller større leilighet (...) Det er et kult prosjekt, det er nytt, kanskje rimelige, det ser jeg for meg, men først og fremst de som allerede bor her.*

I denne delen har målsetningen blitt diskutert om at alle mennesker skal ha tilgang til boliger (FHI, 2020), noe som er en idé fra OBOS for å styrke den sosiale bærekraften i Furuset Village. Dette kan være et eksempel på fordelingsrettferdighet, siden det er spørsmål om fordeling om hvem som skal ha tilgang til boligene. Det har blitt lagt søkelys på at utsatte grupper skal flytte inn i boligområdet. Studenter, småbarnsforeldre, og førstangskjøpere skal ha muligheter for å kjøpe bolig på Furuset villige. Likevel er det delte meninger i utvalget over om Furuset Village kommer til å tiltrekke seg mennesker fra Furuset eller andre områder. Informant 4 (Lokalbeboer) og Informant 7 (Lokalbeboer) tror dette kommer til å vekke interesse blant yngre kjøpere. Dette er mest på grunn av kollektivene som er designet inn i prosjektet. Dette kan skape en fordel for Furuset for å tiltrekke seg yngre, siden det kan være et problem at flere av den yngre befolkningen på Furuset velger å flytte ut.

Det har kommet frem at noen av informantene tror boligprisene på Furuset Village blir høye. Informant 1 (Lokalbeboer) tror salgsprisene kommer til å bli høyere enn det OBOS håper det blir. I denne delen har vi også sett at det er uenigheter mellom Informant 1 og Informant 4 og 6 om det kommer til å komme mer resurssterke mennesker, eller om det er mennesker som kommer fra lignende områder i Oslo. Ifølge Informant 1 (Lokalbeboer) kommer Furuset Village til å tiltrekke flere resurssterke grupper til Furuset på grunn av at prisene på leilighetene kommer til å bli høyere enn det OBOS håper på. Informant 4 tror det kommer til å tiltrekke mennesker som kommer fra lignende boområder i Oslo, som i likhet med Furuset er drabantbyer med høy innvandrerbakgrunn.

4. 4 Ingen parkeringsplasser – Bedre for miljøet, eller verre sosialt?

Sosial rettferdighet handler om å tilfredsstillende menneskene sine behov, og om å skape likhet. Med andre ord handler sosial rettferdighet om å forhindre at mennesker blir forskjellsbehandlet (Holden & Linnerud, 2021). I den sammenheng ønsker denne oppgaven å se nærmere på ideene OBOS har for at Furuset Village kan skape forskjeller. Som tidligere nevnt har OBOS gjort flere tiltak for at Furuset Village skal bli et nullutslippsbygg, og derfor skal ikke boligområdet ha parkeringsplasser. Grunnen til dette er å forhindre at beboerne skal bruke bil, og at de heller skal bruke mer miljøvennlig transport som buss og t-bane, eller el-sykler. I det siste har det blitt vanligere å ikke innføre parkeringsplasser i dagens boligprosjekter for å skape mer bærekraftige og innovative boligprosjekter. Før var det lovpålagt i Oslo at boligprosjekter skal ha parkeringsplasser, men den 6. desember 2022 fikk bystyret gjennomslag for at utbyggere ikke trenger å ta hensyn til parkeringer i nye byggeprosjekter (NTB, 2022). Selv om Furuset Village har valgt å fjerne parkeringsplasser for å gjøre det mer økologisk bærekraftig, har det tidligere vist at det har skapt uenigheter i andre byggeprosesser. I byggeprosjektet på Brøset i Trondheim har det for eksempel under planleggingsprosessen oppstått konflikter mellom utbyggere og sivilbefolkningen om at boligprosjekt ikke skal ha parkeringsplasser. Utbyggerne til prosjektet Brøset hevdet at fjerning av parkeringsplasser vil gjøre det utfordrende å selge leilighetene. Likevel kunne professor i arkitektur og teknologi, Bendik Mennum (2022),

fortelle at det er viktig å fjerne private parkeringer for å nå klimamålene og for å skape et bærekraftig boligområde (Opheim, 2022).

I lys av konflikten som har oppstått i forbindelse med Brøset prosjektet kunne det derfor være sentralt å analysere om det er en sammenheng med prosjektet på Furuset Village, og om det kan være utfordringer å ikke ha parkeringsplasser. Under intervjuprosessen ble flere informanter spurt om hva de mener om fjerningen av parkeringsplasser i Furuset Village. Informant 1 (Lokalbeboer) tror ikke det vil ha noe miljøvennlig effekt og at utslippene vil bli overført til andre områder i nærheten:

Informant 1: (...) du presser funksjonen på andre nærområder da som får en økt belastning. Så da har du bare dyttet forurensingen 10 meter unna bygget. Så man må akseptere en viss form for bilbruk, og i hvert fall tilrettelegge, gjerne med litt restriksjoner for å begrense biltrafikken, men for i å vareta de gruppene eller de funksjonene som er nødvendig for å betegne byggets drift, og tilkomst.

Ifølge Informant 1 (Lokalbeboer) vil fjerning av parkeringsplass gjøre boligområdet utslippsfritt, men problemet blir bare forflyttet og det kan derfor diskuteres om tiltaket gjør Furuset Village mer miljøvennlig. En annen grunn til at OBOS har valgt å fjerne parkeringsplasser er fordi de ønsker at fremtidige beboere skal leve et mer bærekraftig liv, og at det skal brukes mer miljøvennlige fremkomstmidler enn biler som el-sykler eller kollektivtrafikk. Med tanke på kollektivtrafikken har Furuset god beliggenhet for beboerne for å bruke buss og t-bane. I tidligere forskningsdelen ble det nevnt det er viktig å ha flere kollektivtrafikkmuligheter i nærheten av et bærekraftig boligprosjekt for at det skal være mulig for beboerne å bo i et boligområde uten å bruke bil (Schmidt, 2015). Det kan derfor se ut som at det skal være fullt mulig for beboerne på Furuset Village å bruke kollektiv transport. På en annen side mener Informant 1 (Lokalbeboer) at det er andre ulemper enn at det ikke vil gi miljøeffekt, for eksempel utfordringer for syketransport.

Informant 1: Det skal jo være bilfritt, men det kan jo til en hvis grad ikke være det på grunn av syketransport osv, så det har jo vært noen utfordringer.

Videre forteller Informant 1 (Lokalbeboer) om utfordringer for syketransporten, men det også vil være utfordringer for folk med arbeidsplass på Furuset som bruker bil. På grunn av området har stor mangel på parkeringsplasser, og fordi det er dyrt å parkere på Furuset. Ifølge Informant 1 (Lokalbeboer) har nabotomtene (Bydelshuset på Furuset) etterspørsel til parkeringer flere parkeringer:

Informant 1: (..) det vil jo treffe oss (Lokalbeboere) da, manglede bilparkeringer. Nå har de bygget bydelshus med veldig få parkeringer, og de ansatte som bruker det bygget har jo vært trengende, kommer fra langdistanser, eller har en helsefunksjon som tilsier at de har behov for parkering har jo tryglet om få leie parkeringer fra borettslaget, og borettslaget har jo ikke så mye kapasitet.

Når Informant 1 (Lokalbeboer) ytrer om borettslag sikter hen til Nordre Gran Borettslag. Informant 1 (Lokalbeboer) forklarer at det kan være problem at det skal være bilfritt på Furuset Villige, og at behovet for parkeringsplasser er stort for resten av nærområdet. Informant 2 (Lokalbeboer) kan også bekrefte at Furuset har mangel på parkeringsplasser,

og at dette er et værende problem på Furuset. Ifølge Informant 2 (Lokalbeboer) er flere av parkeringsplassene på Furuset dyre å bruke. Blant annet parkeringsplassene som ligger ved Furuset senter:

Informant 2: (...) Også går det an å leie parkeringsplasser på sentret, men det er så dyrt at det tror jeg de færreste ser seg råd til å gjøre. Leieprisen er godt over tusen lappen per måned på å leie.

Her kan vi se at lokalbeboerne tror det vil være et problem at det ikke er parkeringsplasser på Furuset, og at det i likhet med boligprosjektet på Brøset er aktører i planleggingsprosessen som er skeptiske til å ikke ha parkeringsplasser i boligområdet.

Videre kom det frem i problematiseringen at OBOS har tilrettelagt for at beboerne skal, i tillegg til kollektivtrafikk, bruke el-sykler som fremkomstmidler i stedet for å bruke bil. Å bruke el-sykkel kan være utfordrende for enkelte grupper som er avhengig av bil, noe som betyr at dette kan skape ekskludering for mennesker som ikke kan sykle. Informant 1 (Lokalbeboer) tror at konsekvensene med å ikke ha parkeringsplasser vil gjøre det utfordrende for fremtidige beboere med funksjonshemming, eller fremtidige beboere med jobber avhengig av bil. Hen forteller videre at det er viktig at å ta hensyn til disse gruppene:

Informant 1: Det er ikke så lett å sykle når du er lam i underkroppen (...) eller har funksjonshemming eller synsproblemer, eller et eller annet. Så universell utforming innebærer også litt å ta hensyn til de gruppene som ikke kan være bilfrie. For hvis ikke de kan komme på jobb, og de blir handlingslammet, så er jo det også en samfunnsbelastning på en måte. Det koster samfunnet penger. Ja, så det CO2-utslippet dytter man på andre områder (...)

Det å ikke innføre parkeringsplasser på Furuset Village kan ifølge informantene være med på å skape ekskludering blant grupper som trenger bil, og dette kan føre til et skille mellom ulike grupper. Dette er i samsvar med Holden og Linnerud (2021) som redegjør om sosial rettferdighet, ettersom fjerning av parkeringsplasser kan skape et skille blant beboere i Furuset Village som vil være avhengig av bil. Dette kan resultere i utfordringer med å utvikle sosial bærekraft i Furuset Village, siden ikke alle grupper blir tatt hensyn til. Utsagnet til Informant 1 (Lokalbeboeren) om at gruppene som er avhengig av bil ikke blir tatt hensyn til på grunn av bilfritt boligprosjekt, kan sammenlignes med tre-pilarmodellen. Det hen sier vil også påvirke de økonomiske- og økologiske dimensjonene av bærekraftig utvikling i Furuset Village.

Informant 2 (Lokalbeboer) forteller videre at det er viktig å ha en privat parkeringsplass i nærheten av boligen jo eldre man blir. I likhet med Informant 1 (Lokalbeboer) tror Informant 2 at fjerning av parkeringsplasser vil gjøre det mer utfordrende for grupper som er avhengig av bil, som eldre mennesker:

Informant 2: (...) Jeg vet ikke om eldre mennesker, om det er noe de vil starte med hvis man har hatt bil hele livet at det er noe man starter når man er ung flytter inn i urbane Village. At man er motivert for det når man flytter inn i urbane Village bolig.

For å oppsummere har denne delen vist at OBOS ønsker å fjerne parkeringsplasser for at Furuset Village skal bli et nullutslipp område. I stedet ønsker OBOS at beboerne skal bruke miljøvennlige fremkomstmidler i form av el-sykler og kollektivtrafikken. Selv om dette i følge OBOS skal gjøre boligprosjektet mer miljøvennlig har vi sett at lokalbeboerne (Informant 1 og 2) er skeptiske til tankegangen om å ikke ha parkeringsplasser. Dette fordi begge hevder at det allerede er behov for parkeringsplasser på Furuset, og at de som finnes er dyre. Begge informantene tror det vil skape mer forskjeller blant gruppene som er avhengig av bil som eldre, funksjonshemmede, eller folk som reiser langt og som jobber på Furuset. Dette viser til et kritisk punkt i sosial bærekraft som handler om at alle grupper mennesker skal bli tatt hensyn til.

4.5 Oppsummering - OBOS konseptualisering av sosial bærekraft

I dette kapittel har jeg vist hvordan OBOS konseptualiserer sosial bærekraft i Furuset Village gjennom delen «problematisering» og målsetningene for å skape sosial bærekraft i samfunnet. I starten kom det frem at OBOS har lagt til rette for de økologiske og sosiale dimensjonene av bærekraft. I den økologiske delen har OBOS lagt søkelys på at det skal være et nullutslippsbygg, med miljøvennlig teknologi for å produsere strøm, som for eksempel ved å installere solceller på takene. Gjennom det økonomiske perspektivet har OBOS lagt vekt på at Furuset Village skal ha rimelige boliger til alle grupper mennesker. Likevel har det under prosessen vært utfordrende for OBOS å realisere alle ideene for å skape et bærekraftig boligprosjekt med stort fokus til både økologisk- og sosial bærekraft. Eksempelvis at takterrasser er lovpålagt gjør det utfordrende for OBOS å installere solceller på taket, eller at det krav om balkonger på grunn av støykrav.

Innen sosial bærekraft har OBOS gjennom prosjektet valgt å sette søkelys på at boligområdet skal være for alle grupper mennesker. Til og med grupper som har vanskeligheter med å komme seg inn på boligmarkedet, som studenter og førstegangskjøpere. I lys av dette kan det tyde på at OBOS har lagt vekt på å styrke fordelingsrettferdighet i Furuset Village, på grunn av deres målsetning om at alle grupper skal flytte inn i boligområdet. Likevel viser oppgaven til at denne målsetningen kan være utfordrende å realisere, fordi Informant 4 (Lokalbeboer) og Informant 6 (Lokalbeboer) hevder at prosjektet kommer til å tiltrekke seg mennesker som bor på Furuset eller lignede områder med sosiale utfordringer. På en annen side tror Informant 1 (Lokalbeboer) det kan tiltrekke seg flere utenfra Furuset på grunn av at prosjektet er nytt og bærekraftig, og dette kan styrke den sosiale kapitalen på Furuset, fordi det kan komme flere ressurssterke mennesker i området.

Videre har kapitlet vist at OBOS sine visjoner om at fremtidige beboere på Furuset Village skal ha gode relasjoner, og et sosialt felleskap. I denne sammenheng skal prosjektet ha kollektive boløsninger for å skape et godt felleskap, og flere sosiale møteplasser for at naboene skal ha relasjoner til hverandre. Det har blitt lagt søkelys på at alle beboerne skal føle behovet for trygghet, tilhørighet, og livsmestring. I lys av dette kan det sammenlignes med behovene i Maslow sin behovspyramide, og den bærekraftige utvikling som handler om å skape god livskvalitet blant beboerne.

Gjennom å bruke tre-pilarmodellen har vi sett hvordan alle de tre dimisjonene er med å påvirke hverandre, også den sosiale bærekraften. OBOS sin fjerning av parkeringsplasser er for eksempel gjort for å gjøre boligområdet mer økologisk bærekraftig, men som noen av lokalbeboerne (Informant 1 og 2) har poengtert kan det være med å skape utfordringer og større forskjeller hos fremtidige beboere av boligområdet. Her kom det frem at flere tror det vil skape utfordringer for grupper som er avhengig av bil, som funksjonshemmede og eldre mennesker. Fjerning av parkeringsplassene kan være et eksempel på at fenomener i planprosessen er blandinger av *det sosiale* og *det naturlige*, som flere aktør-nettverketeoretikere ville ha kalt *hybride*.

Kapittel 5: Deltakelse og medvirkning

I dette analysekapitlet skal jeg diskutere deltakelse og medvirkning i planleggingen og utviklingen av Furuset Village, som er viktige aspekter av sosial bærekraft.

Her vil jeg bruke translasjonsmodellen og spesielt begrepene interessevekking, innrullering, og mobilisering som analytisk verktøy for å besvare den andre delen av problemstillingen: *På hvilken måte har medvirkning og deltakelse bidratt til å vekke interesse, innrullere og mobilisere aktører for boligprosjektet Furuset Village?* Målet er å få innsikt i hvordan OBOS har fått med andre relevante aktører i prosessen med å utvikle byggeprosjektet, og hvordan aktører fra offentlig sektor og det sivile samfunnet har deltatt i planleggingsprosessen og samarbeidet med OBOS.

Tidligere i forskningsdelen ble det beskrevet at bærekraftprosjektene handler om å inkludere lokalbefolkningen, og at medvirkning gir innspillmuligheter for aktørene i byggeprosessen. Politikere, planleggere, utbyggerne, og ikke minst lokalbefolkningen har rett til å komme med innspill til byggeprosessen (Andersen, Skrede & Breistrand, 2022). Samtidig er det ikke alle innspill og ideer som blir tatt hensyn til av utbyggerne. Noe som resulterer i at det oftest er dem (utbyggerne) som dominerer medvirkningsprosessen. Jeg skal derfor analysere dette, og se om det foreligger mye av det samme i medvirkningsprosessen av prosjektet Furuset Village.

5.1 Tett samarbeid med bydelen

I planprosessen har OBOS brukt informasjonsmøter og interne møter med offentlig sektor for å få innspill og ideer til Furuset Village. Dette for å skape interesse blant relevante aktører som politikere, samfunnsplanleggere, og mulige beboere i Furuset Village. Siden flere aktører skal posisjonere seg og påvirke prosessen, er det viktig å ha informasjonsmøter for å si sin mening, bli hørt, og komme med innflytelse i prosessen (Plan- og Bygningsetaten, 2019). Videre har OBOS fått hjelp av Bydel Alna til å bruke midler som innspill boks i det nye bydelshuset på Furuset, og nettsider der man kan komme med forslag til hvordan det skal designes. Det kan virke som at OBOS i denne prosessen gjør det Callon (1984) kaller for et *obligatorisk passeringspunkt*, siden alle aktørene som ønsker å delta i planleggingsprosessen i Furuset Village er nødt til å kontakte OBOS for å ha mulighet til å påvirke prosessen.

I denne delen skal det analyseres hvordan OBOS har innrullert relevante aktører inn i planprosessen. Som tidligere nevnt handler innrullering om å koble til nye allierte i nettverket og tilskrive roller og betydninger i prosessen, og det er under denne fasen at hovedaktøren får flere allierte (Skjølsvold, 2015). I starten av prosessen kan Informant OBOS fortelle at de fikk støtte fra både aktører som Enova og Innovasjon Norge, for å utføre forskningsutredninger for å starte prosjektet Furuset Village. Ifølge Informant OBOS ble det gjort for å få mer miljøvennlig kunnskap, og for å utrede mange forskjellige sider av prosjektet. I tillegg måtte de få støtte av bystyret i Oslo for å få kjøpt tomten på Furuset. I lys av dette viser det at OBOS fikk støtte fra flere relevante aktører i prosessen.

I tillegg til at OBOS innrullerte aktørene fra både næringslivet og offentlig sektor, la OBOS søkelys på å få med lokalbefolkningen på Furuset til å delta inn i prosjektet. De var åpne for at det skulle være mulighet for relevante aktører å påvirke i planleggingsprosessen av Furuset Village. For å skape deltakelse, samarbeid og interessevekkning ble det organisert åpne infomøter for alle grupper mennesker. Før infomøtet ble arrangert på Furuset hadde OBOS jobbet med å skape interesse i Bydel Alna, blant lokalbefolkningen og samfunnsplanleggere samt politikerne. I starten av medvirkningsprosessen brukte OBOS Bydel Alna aktivt, for å få mer informasjon området, og befolkningen på Furuset. OBOS startet å kontakte flere interessegrupper på Furuset. Gruppene som ble kontaktet var: idrettsforeninger, bydelsmødrene, og andre forskjellige grupperinger. Informant OBOS forteller videre:

Informant OBOS (...) Da vet jeg de (OBOS) brukte bydelene en god del. De hadde kontaktinfo til en del interessegrupper. Idrettsforeningen, bydelsmødrene, forskjellig grupperinger. Jeg tror faktisk det var gjennom dem, også gikk man en del rundt på Furuset (...)

Her vi ser vi derfor at OBOS la vekt på å skape deltakelse blant sivilbefolkningen ved å kontakte interessegrupper, og for å overføre sin interesse til lokalbefolkningen. Dette kan være et eksempel på det Holden og Linnerud (2021) kaller for *Direkte kontakt*, som blir brukt for at det sivile samfunnet kan komme tettere på offentlig sektor og utbyggere i medvirkningsprosessen. Under dette punktet er målsetningen med kontakten å fremme egne interesser, eller interessene til den, de eller andre som ønsker oppmerksomhet (Holden & Linderud, 2021). I sammenheng med dette kunne det virke som at direkte kontakt med befolkningen er en kjent metode for å få mer relevante innspill til byggeprosjektet. Som nevnt tidligere i teorien kom det frem at samme konsept ble gjennomført i Elverum med Ydadir Living Lab. Gjennom dette prosjektet kunne forskere få mer informasjon fra lokalbefolkningen for å forstå utfordringene og usikkerheten med å bo bærekraftig (Kvellheim et al., 2021). Informant OBOS forteller at lokalbefolkningen, og Bydel Alna var nøkkelen for å gjennomføre prosjektet.

Informant OBOS: Og bare være der snakke med folk, «å jeg jobber der» «å det hadde vært spennende» «vi trenger dette» så ble man bare kjent med folk.

Her viser informanten til det at OBOS har vært aktive med å skape interesse i Bydel Alna, for å innrullere flere aktører i det sivile samfunnet på Furuset inn i nettverket. I denne sammenheng viser det seg at for å utvikle Furuset Village har medvirkningen vært sentralt for OBOS i prosessen. OBOS startet med å ha utsilinger, og fikk hjelp av bydelen til å låne et lokale på Furuset senter (Bildet nedenfor). I dette lokalet kunne interesserte komme med ønsker og ideer til prosjektet. Innspillene kom frem ved å scanne en QR-kode som førte videre til nettsiden hvor informantene kunne melde inn interesse. Denne måten kan være et eksempel på det Callon (1984) kaller *aktanter*. Det vil si at OBOS og bydel Alna brukte nettsiden og QR-koden som aktanter (Ikke-menneskelig) for å skape interesse og innrullere lokalbefolkningen inn i nettverket. Som tidligere redegjort er aktanter ikke-menneskelige ting som blir brukt for å oversette kunnskap til oss mennesker (Skjølsvold, 2015). Informant 5 (Lokalpolitiker) bekreftet at Bydel Alna hadde et tett samarbeid med OBOS, og at de hadde en innspillboks, for kunne komme med innspill til områdeløft på Furuset. I den sammenheng kom det flere innspill som handlet om Furuset Village.

Informant 5: (...) før det nye bydelshuset kom så hadde vi jo Furusetlokale, der det også var en sånn innspillsboks hvor folk kunne komme med innspill, og da kom det en del innspill som var knyttet til Urbane Village (Furuset village)

Videre kunne lokalpolitikere fortelle at de opplevde dialogen og samarbeidet mellom politikerne i Bydel Alna og OBOS som relativt god, og at bydel Alna var aktive med å få inn flere aktører i prosessen:

Informant 5: (...) bydelen har vært veldig inne i samarbeide med OBOS sånn sett, og vi har veldig god dialog med OBOS og med andre aktører som nå jobber med utvikling på området hvordan helhet messig kan få til dette best mulig da.

Her kan vi se at OBOS har sammen med politikerne i bydel Alna (offentlig sektor) innrullert aktører inn i byggeprosessen, og at samarbeidet med offentlig sektor har vært god. Dessuten viser dette at politikerne i Bydel Alna har samarbeidet med OBOS med å vekke interesse hos lokalbefolkningen på Furuset. Dette kan være et eksempel på translasjon siden OBOS overfører interessen fra en aktør til en annen, som i denne prosessen er politikerne.

I lys av interessevekking og innrulling, har dette kapitlet vist at samarbeid med Bydel Alna og OBOS har vært viktig for å skape mer interesse fra lokalbefolkningen. I denne sammenheng har interesseorganisasjoner på Furuset vært viktige aktører for at OBOS skulle få mer informasjon om Furuset. Dette har gjort at flere aktører i bydel Alna har innrullert seg, og kommet med innspill til design og bruk av byggeprosjektet. På denne måten har OBOS fått kontakt med andre mennesker i lokalbefolkningen. Et godt eksempel er bruken av lokalet på Furuset senter der innbyggerne har fått mulighet til å komme med interesse og innspill til prosjektet, ved hjelp av innspillsboks og QR-kode. Dette er et eksempel på det Latour (1987) kaller aktanter (ikke menneskelige aktører) fordi de er ting som har handlekraft som får aktørene i denne prosessen til å handle, noe som i denne prosessen betyr at aktørene kommer med innspill til OBOS ved å bruke nettside og innspillsboks (Latour, 1987).

Figur 3 Furusetlokalet (Oslo Kommune, u. å)

5.2 Interesse blant fremtidige kjøpere

I det følgende skal det analyseres hvordan OBOS har skapt interesse hos beboerne under planleggingsprosessen av Furuset Village. Som tidligere nevnt i teoridelen om medvirkning er deltakelsesprosesser viktig for å legge til rette for deltakelse i byggeprosjekter og på den måten ivareta fellesverdier og gode levekår for alle grupper (Regjeringen, 2014, s. 7). Medvirkning handler om at alle kan komme med innspill, alle kan si sin mening, og alle relevante aktører har muligheten til å bli hørt, uansett hvilken rolle de har i prosessen (Andersen, Skrede, & Breistrand, 2022). I den sammenheng kom det frem at OBOS og Bydel Alna brukte flere aktanter (QR-kode og innspill boks) for å få innspill og ideer fra lokalbefolkningen. Senere i planprosessen arrangerte OBOS infomøtet i det nye bydelshuset på Furuset. På nettsidene til arkitektfirma bak prosjektet (LPO) blir det nevnt at målet med møtet var at fremtidige beboere skal få følge utviklingen til prosjektet, og befolkningen kan komme med løsninger og aktuelle tema på en ny måte (Lillejord, 2022). Ifølge Hilde Sponheim (2022), en av arkitektene til prosjektet, er et av målene med prosjektet å tilby et sosialt boligprosjekt med flere varierte boligtyper, for ulike beboerbehov, og samtidig lage rimelig inngang til boligmarkedet. Dette er grunnen til at utbyggerne ønsket å kjenne til interesser og ønsker til fremtidige beboere i Furuset Village (Lillejord, 2022).

For å finne ut mer om målsetningen og om infomøtet ble Informant OBOS spurt: «*Hva var målet med å ha infomøter med lokalboerne?*». Informant OBOS kunne bekrefte informasjonen som ble beskrevet på LPO, og det var flere målsetninger med å ha møtet. For det første ønsket de å involvere lokalbefolkningen for å skape medvirkning, og for det andre ble infomøtet arrangert for å generere interesse blant mulige kjøpere. Ifølge Informant OBOS ble det etablert tidlig i prosessen for å skape interesse og samarbeid med folk som enten jobbet eller bodde på Furuset.

Informant OBOS: Vi begynte veldig tidlig og veldig mye. Det er jo å få det forankret i lokalmiljø. Så er det selvfølgelig for å generere interesse for å få potensielle kjøpere. Så er det for å tilpasse til de som faktisk kan være interessert. At vi ikke sitter på et kontor og tegner noe vi tror folk vil ha. Får verdifullt innspill på hva er det faktisk de vil ha.

Her kan det derfor se ut som at OBOS bruker deltakelse som et instrument for å få flere fremtidige kjøpere, og for å skape interesse hos aktører som kunne tenke seg å bosette seg på Furuset Village. Å bruke infomøter som et instrument for å få flere kjøpere henger ikke sammen med betydningen av sosial bærekraft perspektivet, men at relevante aktører skal få mulighetene til å bli hørt og komme med innspill i planprosessen (Plan- og bygningsetaten, 2022). I den sammenheng ble resten av utvalget spurt om de tror at innspill fra lokalbefolkningen kommer til å bli hørt, og videre implementert inn i planprosessen. Ifølge Informant 8 (Lokalpolitiker) tror hen at lokalbefolkningen ikke vil ha noe stor innflytelse for planprosessen, og at infomøtene er mer noe som OBOS trenger for å få en bekreftelse av ideene, fordi ideene allerede er gjennomtenkt.

Informant 8: (...) Så vil de gjennom sånne workshop få bekrefta kanskje noen av ideene sine. Sånn at det sånn sett indirekte faktisk får en stor betydning for

resultatet syvende og sist, men jeg mistenker at landskapsarkitekter og ingeniører har tenkt alternative måter med modeller før workshopen innkalles.

Her kan det tyde på at Informant 8 (Lokalpolitiker) sitt utsagn kan sammenlignes med det som ble beskrevet om planprosessen i campus utbyggingen av NTNU Trondheim. I dette prosjektet kom det frem at flere i lokalbefolkningen kritiserte det for å ikke være ekte deltakelse, men at det var mer for utbyggerne å få bekreftelse av hva innbyggerne syntes om ideene (Baer et al., 2020). I den sammenheng kan det ifølge Informant 8 (Lokalbeboer) virke som at dette kan være et lignende problem i medvirkningsprosessen i Furuset Village.

Infomøtet skulle i utgangspunktet være for alle typer mennesker. Enten mennesker som kunne tenke seg å bo i Furuset Village, eller mennesker som hadde interesse for prosjektet. Som tidligere nevnt er ett av prinsippene for å skape god medvirkning at alle direkte berørte eller interesserte skal å ha tilgang til informasjon om boligprosjektet (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014). Selv om OBOS hadde målsetning om at det var viktig at alle grupper blir hørt, kunne likevel Informant 3 (samfunnsplanlegger) informere om at det var flere grupper som ikke var like godt representert under infomøte. Spesielt småbarnsfamilier, barn, eller ungdom skal ha vært dårlig representert. Informanten ytrer at den dårlige deltakelsen skyldtes at infomøtet ble arrangert på kveldstid. Videre kunne informanten fortelle at ikke alle deltakere på infomøtet fikk ordet:

Informant 3: (...) Det er ikke alle som får ordet ikke sant på et informasjonsmøte. Men også kan man være kritisk til å være på tidspunkt. Det er en hverdagskveld og veldig ofte tiltrekker du de som er tilgjengelig på den tiden som er godt voksen eller litt sånn pensjonist, eller som er virkelig engasjert på området. Så det er ikke veldig ofte du får foreldre med unge barn, eller barn eller ungdom på sånne møter.

Her kan det se ut som at ikke alle grupperinger ble like godt representert på infomøtet. Dette kan være et svakt punkt for OBOS siden medvirkningsmøter skal være for alle. Dessuten kan dette svekke den sosiale rettferdigheten, på grunn av at ikke alle grupper mennesker får dele sine interesser i prosjektet (Holden & Linnerud, 2021). Det kan derfor virke ifølge Informant 3 (Samfunnsplanlegger) at fremtidige generasjoner som ungdommer og barneforeldre ikke var like godt representert på infomøtene.

I denne delen av oppgaven har det kommet frem målsetningen med at OBOS ønsket å arrangere infomøter for å få skape mer deltakelse. Samtidig har OBOS målsetning om at det skal vekke interesse for å få flere mulige kjøpere av Furuset Village. Dette kan være et kritisk punkt på grunn av at det ikke er i samsvar med prinsippene om å skape medvirkning, fordi infomøter skal være egnet for å skape offentlig deltakelse og informere lokalbefolkning om prosjektet. Likevel kan det kritiseres at infomøtene kunne vært på et annet tidspunkt for å få mer deltakelse fra grupper som ungdom, småbarnsforeldre, og pensjonister.

5.3 OBOS VS. Nordre Gran Borettslag

Som dette kapitlet har vist har flere av aktørene i byggeprosessen blitt innrullert. Som tidligere nevnt handler innrulling om å gjøre aktørene til dine allierte, og for å gjøre dette må man skape interesse for å produsere relasjoner mellom aktørene. Det er på denne måten det går inn i neste fase, som handler om å mobilisere de allierte inn i nettverket som gjør at impliserte grupper får sine egne talspersoner (Skjølsvold, 2015). For å skape mer mobilisering ser vi at OBOS har arrangert infomøte for å få de såkalte allierte inn i nettverket. Under møtet var det likevel en gruppe som skilte seg mer ut enn andre. Ofte når det skal bygges nytt i tettliggende boligstrøk er det naboene til byggeprosjektet som blir mest utsatt, for eksempel Kupio i Finland, hvor flere av naboene reagerte sterkt på at det skulle bygges (Baer et al., 2020). Nordre Gran Borettslag er nabo til byggeområdet Furuset Village, og er det nabolaget som vil være mest utsatt for de negative konsekvensene av utbygging av Furuset Village. Negative konsekvenser Nordre Gran Borettslag kan oppleve kan blant annet være støy, forurensing og støv. Negative konsekvenser av mer innsyn går inn under den andre delen om fordelingsrettferdighet som handler om ulemper med et grønt boligprosjekt (Holden & Linnerud, 2021).

For å skape sosial rettferdighet handler det om å gjøre det likt for alle grupper for å forhindre at noen får veldig mye mer enn andre, og at alle får anledning til å si hva de mener (Holden & Linnerud, 2021). Av de som representerte lokalbefolkning på Furuset var Informant OBOS på sin side positiv til samarbeidet, og hadde derfor ingenting negativt å utsette. Selv negative deltakere var innstilt til prosjektet og skal ha vært villig til å samarbeide med OBOS. Likevel gikk ikke møtene knirkefritt uten uenigheter. På infomøtet var det konflikt mellom OBOS og naboområdet Nordre Gran Borettslag. Blant annet var det flere fra borettslaget som reagerte på at det i fremtiden skal foregå bygningsarbeid rett utenfor vinduet. I den sammenheng var det flere av som mente bygningene virket for store og massive. Dessuten var det flere reaksjoner på at basketballbanen forsvinner som ligger der byggingen er planlagt. OBOS forklarte videre:

Informant OBOS: (..) Det (basketballbanen) var jo ikke endel av opprinnelig vi var med på konkurransen, var jo bare en del av det grønne og det blå bygget. Også utviklet kommunene til å inkludere den basketballbanen. Så da måtte vi legge til et bygg til, men det har vært et sårt punkt for mange da. Fordi det har vært et samlingspunkt som mange har benyttet, men nå har vi bidratt til at det blir en ny basketballbane litt lengre ned mot Verdensparken.

Dette utsagnet viser at borettslaget mister basketballbanen, som har vært et sentralt samlingspunkt for flere på Furuset. Informant OBOS kan fortelle at på grunn av utbyggingen av Furuset Village har OBOS bidratt til at basketballbanen havner lengre mot Verdensparken på Furuset som en kompensasjon til innbyggerne. Det kan derfor se ut som lokalbefolkningen har fått gjennomslag på noen ting, med at de fortsatt ønsker å ha en basketballbane som er tilgjengelige å bruke. Dette kan sammenlignes med sosial rettferdighet og medbestemmelse rettferdighet. Vi har sett at Nordre Gran Borettslag kan bli utsatt for ulemper som støy, forurensing, og støv (Holden & Linnerud, 2021). Naboer er ofte den gruppen som uttrykker uenigheter, som vist i tidligere planleggingsprosesser. For eksempel i planleggingsfasen av Ocean Space Center i Trondheim har naboene til tomten kommet med kritikk mot utbyggerne av prosjektet (Thobroe & Kringstad, 2021).

I tillegg til at OBOS har fått kritikk for at Furuset Village er for stort, var det andre aktører som ytret at Furuset Village kun bygges for utbyggernes egen lyst, og ikke for å løfte Furuset. I den sammenheng hevdes det at prosjektet er ment for at OBOS skal tjene penger. Dessuten var det deltakere på infomøtet som påsto at prosjektet kommer til å ødelegge Furuset. Dette er noe informanten fra OBOS hadde regnet med ville komme, og kunne avkrefte påstanden. Informant OBOS forteller at de ikke ønsker å ødelegge noe, men at de heller ønsker å gi en forlatt parkeringsplass nye bruksområder, og skaper et hyggeligere området enn det er i dag:

Informant OBOS: (...) Altså det er alltid noen som er skeptisk mot alle utbyggere. «Skal dere komme hit og tjene penger, og ødelegge Furuset liksom». Ja, vi føler ikke at vi ødelegger noe. Det er jo en forlatt parkeringsplass der i dag som kan gjøres mye hyggeligere, men man skal være veldig var da for hva de rundt mener. Vi kommer inn i deres boområdet, deres nærmiljø (...).

Figur 4 Byggeområdet til Furuset Village (Thorgersen, 2022)

Konflikten mellom Nordre Gran Borettslag og OBOS ble lagt merke til av andre deltakerne på infomøtet. Flere av informantene som deltok på infomøtene kunne bekrefte at naboene fra Nordre Gran Borettslag var gruppen som virket mest skeptisk til boligutbyggelsen. Informant 6 (samfunnsplanlegger) forteller at hen husker godt at Nordre Gran Borettslag kom med flere kommentarer angående prosjektet.

Informant 6: (..) En kommentar jeg husker særlig godt var at det følte som at Nordre Gran Borettslag kommer til å være i bakgården til det nye bygget. Så det jeg syntes med å være på det møtet og hvordan det var arrangert at det gjorde at man kunne få et helt annen perspektiv.

Informant 3 (samfunnsplanlegger) kunne i likhet med Informant 6 (samfunnsplanlegger) bekrefte frustrasjon fra Nordre Gran Borettslag på infomøtet. Hen beskrev stemningen som amper, og dessuten fikk hen følelse om at flere ikke var godt nok informert:

Informant 3: En ting er litt sånn på hvor godt de hadde skjønnet sånne lokalbehov (...). For det jeg oppfattet fra dette møtet var at de ikke hadde tatt kontakt med lokale. For eksempel Granstangen Borettslag (Nordre Gran Borettslag) hadde det vært veldig viktig for å være godt informert om prosjektet, og jeg fikk en forståelse at de ikke hadde vært så godt informert.

I den sammenheng kan Informant 8 (Lokalpolitiker) bekrefte at man er skeptisk til informasjonsstrategien til OBOS, og ytrer at infomøter om Furuset Village har vært med på å skape generelt sett dårlig informasjon til innbyggerne på Furuset. Informant 8 (Lokalpolitiker) forteller at hen tror at flere som bor i nærområdet vil føle skepsis til utbyggelsen, og at lokalbefolkningen kommer til å bli overrasket over at gravmaskiner skal holde på ett år i området:

Informant 8: Så kommer folk til å si «dette vet jeg ingenting om. Hva er det som skjer her?» Og da må du ha en type store poster ikke sant med svære plakater med her blir det sånn og dette her er dit de skal. Og det tror jeg verken Byetaten eller OBOS har tatt innover seg. Og vi krangler med bydelsadministrasjon om å bruke bydelshuset til å sette opp plakater, ha informasjonsfilmer som går i vinduene der ikke sant?

Det kan virke som at flere av informantene er kritiske til informasjonsstrategien til OBOS, og at prinsippet om å involvere berørte parter i planleggingsprosessen ikke har vært godt nok. Noe som er et viktig prinsipp i å skape medvirkning i byggeprosess, og med tanke på styringseffektiviteten kunne det være bedre siden det virker som at berørte parter ikke har blitt involvert tidligere (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014).

Denne delen av oppgaven har vist at OBOS ikke har lyktes med å innrullere Nordre Gran Borettslag i nettverket. Dermed har det oppstått konflikter i planprosessen. Misnøyen med relasjonen kan skyldes svak kommunikasjon, og generelt sett at beboerne på Nordre Gran Borettslag blir utsatt for ulempene byggeprosjektet kan tilføre, som støy, støv, og forurensing. Dette kan sammenlignes med fordelingsrettferdighet siden Nordre Gran Borettslag vil være den aktøren som blir utsatt for ulemper med prosjektet. At dette kan oppstå i en byggeprosess er noe som OBOS hevder er normalt. Likevel mente flere at OBOS burde vært tidligere med styringseffektiviteten, med tanke på at Nordre Gran Borettslag virket mindre informert enn det de ønsket å være. Derfor kan OBOS kritiseres for at de ikke har vært tidlig nok med å få innrullere berørte parter som Nordre Gran Borettslag.

5.4 Gode og dårlige innspill

Den siste delen i translasjonsmodellen er mobilisering, og det er i denne fasen at aktørene i prosessen er innrullert og finner frem talspersoner for hver gruppe i nettverket (Skjølsvold, 2015). Mobiliseringsfasen kan sammenlignes med å skape likeverd, som er ett av prinsippene til medvirkning, og som handler om at alle parter i medvirkningsprosessen stilles likt med hverandre (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014). Som tidligere nevnt har OBOS og Bydel Alna brukt infomøter, nettsider og postbokser for å få lokalbefolkningen på Furuset til å komme med innspill. Medvirkning og deltakelse har vært viktige verktøy i planprosessen for å alliere flere aktører.

Som oppgaven har vært inne på er en av prioriteringene for å skape medvirkning at enkeltpersoner og grupper har rett til å bestemme over beslutningene i byggeprosessen (Kommunal og moderniseringsdepartementet, 2014). Det er derfor interessant å se om innspillene fra de andre aktørene har blitt tatt hensyn til, og om det i det hele tatt har blitt gjort noe med OBOS. Tidligere i forskningsdelen ble det nevnt at utbyggere har en tendens til bare å bruke innspill som en post-it lapp og bare kaste det i søpla (Andersen, Skrede, & Breistand, 2022). Hvor mye medvirkning gruppene vil ha er vanskelig å spå siden prosjektet ikke er bygd, og det er flere av informantene som hevder at de er usikre på hvor god medvirkning de egentlig har hatt i prosjektet. Som nevnt tidligere hevder OBOS at det har kommet flere innspill generelt sett på hvordan bygget skal være, og hvordan det bør se ut. Noen har reagert på det fysiske med bygget, at det er for stort og ødelegger mye av solforholdene for de andre byggene rundt. Informant 3 (samfunnsplanlegger) kan blant annet bekrefte dette når hen ble spurt om hvilke kritiske spørsmål som kom på infomøtene:

Informant 3: Ja i forhold til solforhold og hvor stort det skulle være. Mulig å gå gjennom prosjektet, og må alle innbyggere gå rundt, tilgang og sånne spørsmål.

På infomøtene hevder OBOS at det har vært stort engasjement blant lokalbefolkningen, og som nevnt i analysedelen «5.3 OBOS VS Nordre Gran Borettslag» var det spesielt beboerne fra Nordre Gran Borettslag som har vært kritisk til designet av Furuset Village. Informant 1 (Lokalbeboer) er en av beboerne fra Nordre Gran Borettslag, som var godt representert under infomøtet. Det var ikke kjent før intervjuet at informanten bodde i nærheten av tomten. Informanten hadde helt klart flere synspunkter om Furuset Village. Informant 1 kan fortelle at vedkommende har hatt personlige møter med OBOS, og har et inntrykk at OBOS har vært en god hovedaktør. Hen hevder at OBOS har vært gode til å kommunisere og inkludere lokalbefolkningen under byggeprosessen. Informanten forteller at det har vært gode diskusjoner, og at det har vært mulighet for endringer på det OBOS har bearbeidet gjennom disse møtene. På møtene har informanten kommet med flere innspill og tips til endringer på prosjektet. Når informanten blir spurt «Hvilke innspill har du kommet med til OBOS?» svarer informanten følgende:

Informant 1: Det er en interaksjon mellom eksisterende bebyggelse, befolkningen og infrastrukturen. I forhold til renovasjonsbiler som skal komme inn, brannbiler, varetransports, osv. Intervaller på det om det kan slå sammen for å redusere trafikken, støyen, og forurensingen. Om det er noen synergieffekter vi kan dra sammen ikke sant? Og om de områdene grenser mot hverandre om det kan gjøre noe, ha noe felles nytte av det.

Informanten kommer med flere poeng, og kommer med utgangspunkt i borettslaget som ligger ved byggetomten. Ulemper som støy og forurensing er noe som vil prege Nordre Gran Borettslag, siden det ligger rett ved tomten. Her kan vi se at Informant 1 referer til delen i sosial rettferdighet som kalles for fordelingsrettferdighet på grunn av ulemper som forurensing og støy (Holden & Linnerud, 2021).

Under infomøter har OBOS vært inne på at de ønsker å skape deltakelse slik at flere kan komme med innspill, og ideer til designet av Furuset Village. Selv om OBOS er åpne for ideer er det ikke alle innspill som blir like hørt, og det er som oftest utbyggerne eller

kommunen som blir dominerende aktøren i denne prosessen. Informant 2 (Lokalbeboer) forteller at infomøtet var tydelig og klart. I likhet med informant 1 (Lokalbeboer) var hen enig i at det var gode diskusjoner på møtet. Riktignok var Informant 2 (Lokalbeboer) kritisk til meninger om selve infomøtet (Workshopen).

Informant 2: (..) ofte med sånne workshoper er at man ber mennesker komme med synspunkter, og ofte så er man kanskje ikke så flink til å lytte til sånne synspunkter. Folk har for dem har sine egne ideer på hvordan ting skal gjennomføres, og sånn kan det være her også. At det går på følelsesplan og ikke på faktiske forhold

Her kan man se at informant 2 (Lokalbeboer) mener at selv om man gjennomfører deltakelsesprosesser føler deltakerne ofte at utfallet er bestemt på forhånd, at flere av perspektivene og innspillene som kommer fra sivilsamfunnet ikke blir hørt, eller tatt videre av OBOS. Det virker som Informanten mener at prosessene kan bli oppfattet som skinnprosesser. Dette er et eksempel som ble nevnt ovenfor i tidligere forskning om at slike innspill kan bli post-it lapper og havner i søppelkassen uten at det blir gjort noe med dem (Andersen, Skrede, Breinstad, 2022). Dette kan være et eksempel på at det ofte ikke blir innført likeverd i planleggingsprosessen, siden ikke alle grupper av mennesker får muligheten til å bli hørt.

Som tidligere nevnt kunne vi fortelle at Bydel Alna gjennom planleggingsprosessen har hatt et aktivt samarbeid med OBOS, for å få mer informasjon om Furusetområdet. Informant 3 (samfunnsplanlegger) forteller at Bydel Alna kom med flere innspill til Furuset Village under private møter mellom bydel Alna og OBOS. Bydel Alna la frem flere innspill til møteplassene i Furuset Village, hvor et av innspillene var et drivhus der beboerne kan dyrke planter. Dette mente bydel Alna kunne være en fin møteplass for å skape felleskap blant beboerne:

Informant 3: (...)For å få folk med forskjellig bakgrunn til å være interessert i et felleskap, og da tenkte vi at det kunne vært veldig fint. Så dem som presentert av OBOS var det er som et drivhus effekt at de kan dyrke og plante, og få grønnsak og frukt.

Dette er noe OBOS kan bekrefte er ført inn i prosjektet, og at dette kommer til å være i midten av selve bygget. Her kan vi derfor se at noen av innspillene som har kommet fra offentlig sektor har blitt tatt hensyn til av utbyggerne.

Selv om innspill fra lokalbefolkningen er med på å skape flere goder for OBOS, blant annet mer deltakelse, innrulling av flere aktører i nettverket, samt at OBOS som utbyggere får flere perspektiver på prosjektet, har det likevel kommet innspill som er ikke like relevante for OBOS. Ifølge Informant 6 (samfunnsplanlegger) er ikke alle innspill like realistiske, og bruker som eksempel et annet byggeprosjekt på Furuset (Den nye Trygve Lies plass). I likhet med Furuset Village er dette prosjektet i planleggingsfasen, og under planleggingsprosessen ble medvirkning brukt aktivt. Bydel Alna brukte dataspillet Minecraft som et digitalt hjelpemiddel for å skape mer interesse blant yngre deltakere i medvirkningsprosessen. Selv om ideen var god kom det innspill som ikke var like realistisk å få inn i byggeprosjektet:

Informant 6: (..) vi hadde med medvirkning om Trygve Lies plass, der vi inviterte barn og ungdom med å komme med innspill, og der de for eksempel hadde lyst på en berg og dalbaneløype på Trygve Lies plass. Og det er jo urealistisk ikke sant (....) Så sånn sett så tenker at jeg etter å ha vært med på medvirkning med bruken av modell, og så vært med på informasjonsmøte med OBOS så tenker jeg at man kan ikke få alle sine ønsker.

At flere av innspill på infomøtene kan virke urealistiske er noe som Informant 6 (Lokalpolitiker) får støtte i fra Informant 5 (politiker). Hen fortellere videre at innbyggerne blir hørt, og at OBOS innbyggerne sine perspektiver blir tatt seriøst. Likevel hevder Informant 5 at det kom flere innspill på infomøtet som var urealistiske

Informant 5: (....) baksiden sånn at veldig mange av de innspillene som har kommet er totalt urealistiske, og liksom fjernt fra dette konkrete prosjektet.

Videre forteller informanten at flere av innspillene som kom på infomøte handlet om fasilitetene rundt på Furuset Village, som for eksempel at Furuset kjøpesenter burde heller blitt pusset opp for å gjøre bebyggelsen mer attraktiv.

Informant 5: (..) når vi har snakket om Furuset så begynner veldig mange å snakke om Furuset senter at det trenger et løft. At Urbane Village (Furuset Village) ville vært mer attraktivt med et bedre senter osv. Og det er ting som vi ikke rår over, eller OBOS. Fordi det er ikke OBOS som eier Furuset senter, men det jeg opplever at vi må ta hensyn til er at vi må få andre attraktive tilbud i området.

Det kan tyde på at flere av innspillene og meningene som kom fram på infomøtene ikke har vært like realiserbare, og ikke handlet om prosjektet Furuset Village. Noe som informant 6 (samfunnsplanlegger) kunne fortelle var typisk også i andre prosjekter med tidligere prosjekter som har brukt medvirkning, som Trygve Lies plass.

I lys av mobilisering og tidligere forskning har denne delen av oppgaven vist til innspill det har blitt gjort noe med, og til innspill som kom på infomøtene som ikke var like realistiske. Gjennom dette har vi sett at ikke alle innspill som kommer på møter vil være like viktig å ta hensyn til, men at det samtidig er viktig å være oppmerksom på hvilke behov lokalbefolkningen har og ønsker. Likevel er det ikke alle behov som OBOS kan gjøre noe med, for eksempel å bedre Furuset senter. I denne sammenheng har denne delen vist baksiden ved informasjonsmøtet.

5.5 Oppsummering – Mobilisering av sivilbefolkningen på Furuset

I dette kapittelet har translasjonsmodellen blitt brukt for å analysere medvirkning i planleggingsprosessen. I starten av prosessen har OBOS innrullert næringslivet og offentlig sektor. De har i dette prosjektet brukt aktanter som innspillsboks, QR-kode, og nettside, for at relevante aktører skal komme med og bli vevd inn i nettverket. Hensikten med infomøtet var å få mer kunnskap fra sivilbefolkningen om Furuset, og informere om prosjektet. Ifølge OBOS skal informasjonsmøtene ha blitt brukt for å skape mer interesse

blant mulige kjøpere, og for å skape mer engasjement hos sivilbefolkningen. På denne måten har man fått mer direkte kontakt med sivilbefolkningen og fått mer innspill.

I lys av mobilisering kan det virke som at OBOS har lyktes i å få flere aktører inn i prosessen, som blant annet Bydel Alna, Bydelsmødre, og andre interesseorganisasjoner. Likevel har denne oppgaven vist at OBOS ikke har lyktes med å innrullere alle relevante aktører inn i prosessen, blant annet har det vært utfordringer med Nordre Gran Borettslag. Årsakene kan ha vært dårlig kommunikasjonen mellom Nordre Gran Borettslag og OBOS. Dette er kritikk til en av prinsippene i medvirkning som handler om styringseffektivitet. En annen ting som kan skyldes konflikten mellom Nordre Gran Borettslag og OBOS er grunnet følelser og relasjoner borettslaget har til Furuset. I lys av tidligere forskning kom det frem at nybyggingen vekker sterke følelser hos lokalbeboerne, og det kan derfor virke som at det har skjedd lignende i planprosessen om Furuset Village.

Flere av innspillene som har kommet har blitt tatt med, som for eksempel å innlemme et drivhus i byggeprosjektet. Noen ting har de mistet ved byggingen av prosjektet, som for eksempel basketballbanen. OBOS har likevel løst dette ved å flytte banen i nærheten av Verdensparken som ligger lengre ned. Likevel tror informant 8 (Lokalbeboer) at infomøtet allerede var godt planlagt, noe som betyr at det er det samme hva sivilbefolkningen har å si siden OBOS allerede har lagt en plan for hvordan det skal bygges. Dette kan gjøre at man ikke skaper likeverd blant relevante og utsatte aktører som ikke får sagt noe. Likevel skal det nevnes at ikke alle innspill og ideer er like relevante å ha med.

Kapittel 6: Konklusjon

6.1 Oppsummering - OBOS som et obligatorisk passeringspunkt

Hovedtemaet i oppgaven har vært sosial bærekraft i Furuset Village, med søkelys på OBOS' utvikling av sosial bærekraft, og hvordan deltakelse og medvirkning har vært i planprosessen. Oppgavens problemstilling var: *Hvordan konseptualiserer og problematiserer OBOS sosial bærekraft i boligprosjektet Furuset Village? Og på hvilken måte har medvirkning og deltakelse bidratt til å vekke interesse, innrullere og mobilisere aktører for boligprosjektet?* Basert på denne vinklingen ble planleggingsprosessen av Furuset Village analysert ved bruk av aktør-nettverksteorien og translasjonsmodellen. Mer overordnet var formålet i masteroppgaven å bidra til et STS-perspektiv for å analysere den bærekraftige omstillingsprosessen.

I første del av analysen ble det diskutert de ulike utfordringene som OBOS ønsker at Furuset Village kan være med å løse. OBOS ønsker å løse ensomhet, stadig flere eldre, klimautslipp, og høye bolig- og strømpriser. For å bedre forstå utfordringene og problemer OBOS står ovenfor brukte jeg tre-pilarmodellen i analysen, samt for å analysere hvordan OBOS har implementert de tre dimensjonene innenfor bærekraftig utvikling (økologisk, økonomisk og sosial bærekraft). Ved bruk av tre-pilarmodellen har jeg sett på elementer som samsvarer med de tre dimensjonene. Eksempler på dette er solceller på taket som skal produsere strøm (økologisk), flere møteplasser (sosialt), og (forhåpentligvis) rimeligere boligpriser (økonomisk). Samtidig har Tre-pilarmodellen pekt på i hvilken grad de tre dimensjonene har en sammenheng i dette prosjektet. De kollektive boformene i prosjektet kan eksempelvis være en god løsning for å skape bedre felleskap og gode relasjoner for beboerne (sosialt). Samtidig er det et godt miljøvalg fordi det er god utnyttelse av areal (økologisk), og et billigere boalternativ (økonomisk). Dette belyser at det ikke bare er en sammenheng mellom dimensjonene i tre-pilarmodellen, men også mellom det som er naturlig og det som er sosialt, som Latour (1987) formidler i Aktør-nettverksteorien. Dette viser at for å analysere konseptualiseringen av sosial bærekraft, er det nødvendig å inkludere og undersøke de naturlige elementene (materielle, tekniske) i bærekraftig utvikling for å forstå det sosiale og omvendt. I denne sammenheng vises det til at poengene i prosessen kan beskrives som «hybride», siden fenomenet er en blanding av det sosiale og det naturlige.

OBOS har vist at de ønsker flere møteplasser og fellesarealer for å forebygge ensomhet. I tidligere forskning kommer det fram at godt naboskap er viktig for å skape godt felleskap for å forebygge ensomhet (Spurkland, 2020). Likevel har oppgaven vist at det er delte oppfatninger om målsetningen. Dette relaterer blant annet til stedknytning, at det ikke vil passe for mennesker som bor på Furuset, siden mange er opptatt av privatliv. Som informant 4 (Lokalbeboer) beskrev: «Det fungerer bedre på Løkka, men ikke på Furuset».

Videre i analysen har oppgaven drøftet hvilke grupper som vil være relevante og som vil møte utfordringer med å bosette seg i Furuset Village. Dette for å belyse hvilken meningsinteresse Furuset Village skaper, samt også for å diskutere OBOS sin målsetning om at ulike grupper mennesker skal bosette seg der. Dette har vært viktig å diskutere siden det å tilrettelegge for at alle typer mennesker skal ha muligheter for å bosette seg på Furuset er sentralt i sosial bærekraft. På bakgrunn av dette har sosial rettferdighet vært

sentralt i oppgaven for å analysere om ideen om Furuset Village vil være for alle. Oppgaven har vist at aktørene har ulikt syn på hvilke grupper som vil ha mest interesse av å bo i Furuset Village, og om det kommer til å fungere for alle typer mennesker. Flere av lokalbeboerne har uttrykt følelser til prosjektet, og er skeptiske over flere av målsetningene til Furuset Village. I offentlig sektor kan det virke som at det er delte meninger mellom samfunnsplanleggerne og lokalpolitikere.

Videre i analysen har det blitt belyst at OBOS har lagt stor vekt på medvirkning og deltakelse. Gjennom å bruke medvirkning og delene i aktør-nettverksteorien som innrullering og mobilisering, har det blitt analysert hvordan OBOS har innrullert flere aktører i prosessen. Analysen har vist at OBOS er i nettverket Callon (1984) kaller for et obligatorisk passeringspunkt, siden OBOS er nettverksbyggeren i prosjektet. Oppgaven har vist at OBOS har hatt flere aktører i både offentlig- og privat sektor for å realisere boligprosjektet. Aktørene som ble innrullert i starten av planprosessen var Oslo kommune, bydel Alna og Enova. I tillegg har OBOS hatt et godt samarbeid med forvaltningen i bydel Alna. Lokalpolitikere og samfunnsplanleggere har kommet med flere viktige innspill som har hjulpet OBOS i planleggingsprosessen. Innrulleringen av aktører fra offentlig sektor, sosiale grupper som bydelsmødrene og flere lokallag, har vært sentrale for videreutviklingen av Furuset Village. I tillegg til å ha innrullert aktører fra offentlig sektor, har OBOS innrullert fremtidige beboere og mennesker som var interessert i prosjektet slik at de kunne komme med ideer og innspill. I etableringen av et nettverk for befolkningen på Furuset valgte derfor OBOS å bruke aktanter som nettside, QR-kode, og møterom på Furuset senter.

Det har likevel oppstått utfordringer med å innrullere flere relevante grupper i prosessen, blant annet beboerne i Nordre Gran Borettslag, der OBOS har fått motstand. Årsaken til dette er at nabotomten skal bli et stort byggeområde som vil påvirke borettslaget på flere måter. Dette vil blant annet bety mer støy og støv, samt tap av basketballbanen som er en viktig møteplass for barn og ungdom.

I denne delen av oppgaven ble det ved bruk av tidligere forskning og dokumentanalyser belyst at medvirkning har påvirket Furuset Village. Eksempler på dette er at lokalbefolkningen er skeptisk til at det skal etableres et nytt byggeprosjekt i området og at det er motstand mot fjerning av parkeringsplasser. Oppgaven har vist at det har vært flere som har vært kritiske til informasjonsmøtet som ble arrangert av OBOS. Informant 3 (Samfunnsplanlegger) mente at det var få representanter fra den yngre delen av befolkningen og barnefamilier. Dette viser at medvirkningsmøtene ikke har klart å innrullere alle relevante grupper i nettverket, spesielt med tanke på at OBOS ønsket at prosjektet var innrettet mot yngre mennesker og førstegangskjøpere.

Avslutningsvis i analysen ble det lagt frem hvilke innspill som ble vurdert som gode og dårlige tilbakemeldinger. Dette for å analysere medvirkningsmetoden og om alt som kom frem på møtene var relevant for å videreutvikle prosjektet. Informant 5 (Lokalpolitiker) fortalte om stor frustrasjon i informasjonsmøtene som handlet om at OBOS måtte gjøre noe med utformingen av Furuset senter. Argumentet om at ikke alle innspill og ideer var like relevante, var noe som informant 6 kunne støtte. Informanten eksemplifiserte dette med medvirkningsmetoden som ble brukt for å mobilisere flere unge til å komme med innspill til utformingen av Trygve Lies plass. Dette viser at ikke alle innspill har blitt tillagt like stor vekt, og at mange innspill som ikke er relevante for prosessen kan ha virket på

informasjonsmøtene. Likevel er det viktig å lytte til innspill fra lokalbefolkningen siden de har førstehåndskunnskap om lokale forhold og behov.

6.2 Hvordan vil Furuset Village se inn i fremtiden?

Avslutningsvis ønsker jeg å si noe om hva man kan trekke inn i videre forskning om Furuset Village. For å gjennomføre sosial bærekraft er det viktig med medvirkning fra lokalbefolkningen og fremtidige beboere. Det kan virke som denne prosessen i liten grad har inkludert den yngre befolkningen, siden det har vært lav deltakelse av unge mennesker og barnefamilier på informasjonsmøtene. Det hadde derfor vært interessant å utvide studien til flere samfunnsgrupper, eksempelvis unge, lavinntektsgrupper, pensjonister, og deres perspektiver på sosial bærekraft i Furuset Village.

Videre kan det være interessant å analysere kollektivene som har blitt implementert i Furuset Village. For som oppgaven har vist har det vært mye usikkerhet rundt akkurat det om kollektivbofelleskap kommer til å fungere for folk på Furuset. I denne oppgaven har det blitt diskutert flere problemstillinger som kan studeres videre for å få mer kunnskap om Furuset Village. Eksempler på dette er: Hvilke mennesker kommer til å bosette seg der? Kommer boligprosjektet til å rekruttere yngre mennesker og barnefamilier til tross for liten grad av involvering i planleggingsprosessen? Kommer det til å være beboere fra Furuset eller lignende områder? Eller vil prosjektet tiltrekke seg mennesker med bedre økonomiske ressurser? Det blir interessant å følge med på hvordan et kollektivt bomønster vil fungere i praksis, og om det vil være noen kulturelle og sosiale utfordringer med det å bo på en slik måte at man blant annet deler fellesarealer som stue og kjøkken. Et annet aspekt er om samfunnsproblemene som OBOS har ønsket å bidra til å løse, som eksempelvis mindre grad av ensomhet og rimeligere boliger, kommer til å bli løst. Kommer etableringen av Furuset Village til å bli et områdeløst eller vil den skape flere utfordringer? Dette er et boligprosjekt som det blir interessant å følge med på i tiden fremover.

6.2.1 Videre tanker til fremtidige byggeprosjekt

Helt til slutt ønsker jeg komme med noe lærdom fra denne masteroppgaven som kan tas videre i andre fremtidige byggeprosjekter. Det bør fokuseres enda mer på å inkludere alle mennesker. Som jeg har vist har det manglet deltakelse blant yngre grupper, som småbarnsforeldre, ungdom og studenter, i medvirkningsprosessen knyttet til Furuset Village. Funnene peker på at det å ha informasjonsmøter på kvelden kan være en årsak til at færre yngre deltok i medvirkningen. I senere planprosesser kan det vurderes å ha infomøter på tidligere tidspunkt, og gjerne på fridager når alle har mulighet til å møte. Dessuten, for å skape mer deltakelse blant disse gruppene, kunne det vært en idé å samarbeide nærmere med skoler, for å få flere innspill fra unge. Et annet forslag, om det ikke ble gjort, er å gjennomføre informasjonsmøter digitalt. Dette kunne gjøre det enklere for barnefamilier å delta. Det har også vært utfordrende å innrullere naboborettslaget. Til videre planprosesser burde man ha tydeligere kommunikasjon med nabolaget, og få denne gruppen tidligere inn i prosessen for å forhindre åpne konflikter og uenigheter.

Ut fra studiene jeg har vist til og informantene jeg har snakket med, så vil trekke konklusjonen om at medvirkningsprosessen i dette prosjektet ikke har fungert tilstrekkelig.

I alle fall ikke slik det er ment å fungere, basert på det som står i plan og bygningsloven. For at medvirkning skal fungere bedre, eller rettere sagt skal føre til at innbyggernes behov og ønsker imøtekommes, så må utbyggerne gi mer i byggeprosjektene. Flere informanter trekker frem at Furuset Village ikke gir nok tilbake til nabolaget. Jeg tror nøkkelen ligger her. Kunne for eksempel OBOS bygge en ungdomsklubb? Eller et annet tiltak som innbyggerne på Furuset har etterspurt?

Kapittel 7: Litteraturliste

Andersen, B. Skrede, J. & Breistrand, H. (2022, 29. juni). Medvirkningsretorikk og byutvikling- noen betraktninger. *Idunn*, 34-41. Hentet fra <https://www.idunn.no/doi/full/10.18261/plan.54.2.8>

Baer, D. Nielsen, B, F. Gohari, S. Bø, L, A. & Junker, E (2020). Nytt blikk på medvirkningsprosesser i bærekraftig byutvikling- Hvordan designtenking kan brukes for å identifisere nye løsninger. Hentet fra https://fmezen.no/wp-content/uploads/2020/06/ZEN-Report-25_Nytt-blikk-på-medvirkningsprosesser.pdf

Bakkemoen, E. (2017, 02. september, sist oppdatert 2017, 04. september). Sosial boligutbyggelse med høy kvalitet og lav pris. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/oslo/i/72mxo/sosial-boligbygging-med-hoey-kvalitet-og-lav-pris?code=MLQb8Eyl9hIDksRkxjDchs2RzIiw1PPoUcT0Ip8CRokXkuTs65NBXOb5CAdnN6Qw>

Berghei, J, T. & Haslie, N, A (2020, 18. februar). Furuset har fremdeles store utfordringer. Hentet fra <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/furuset-har-fremdeles-store-utfordringer>

Callon, M. (1984). Some elements of a sociology of translation: Domestication of the scallops and the fishermen of St Brieuc Bay. *The sociological review*, 32(1_suppl), 196-233.

Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: a practical guide through qualitative analysis*. Sage.

FHI, (2020, 4. mars). Sosial bærekraft lokalsamfunn. Hentet fra <https://www.fhi.no/hn/folkehelse/artikler/sosialt-barekraftige-lokalsamfunn/>

FN-sambandet (2021, 28. oktober). Bærekraftig utvikling. Hentet fra <https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>

FN-sambandet (2023a, 01. februar). Bærekraftige byer og lokalsamfunn. Hentet fra <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/baerekraftige-byer-og-lokalsamfunn>

FN-sambandet (2023b, 04. april). FNs bærekraftsmål. Hentet fra <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

FutureBuilt (2022, 4. mai). Furuset. Hentet fra <https://www.futurebuilt.no/Forbildeprosjekter#!/Forbildeprosjekter/Furuset>

Gansmo., H, J. (2011, 14. mars). Brøset- Fra idé til plan. *Idunn*. 10-13 Hentet fra <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1504-3045-2011-01-03>

Holden, E. & Linnerud, K. (2021), Bærekraftig utvikling- En idé om rettferdighet. Oslo. Universitetsforlaget

Kleppe, G, I (2019, 28. oktober). The urban village. *Fremtidens byggenæring*. Hentet fra <https://www.fremtidensbygg.no/the-urban-village/>

Klima- og miljødepartement (2021, 8. desember). Det grønne skiftet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/innsiktsartikler-klima-miljo/det-gronne-skiftet/id2879075/>

Klima- og miljødepartementet (2022, 20. mai). Sosial bærekraft- hvordan kan natur og kulturmiljø bidra? Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/sosial-barekraft-hvordan-kan-natur-og-kulturmiljo-bidra/id2913766/>

Kommunal- og distriktsdepartementet (2020, 2. desember). Sosial bærekraft i boligpolitikken. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/boligmarkedet/boligsosial-strategi/sosial-barekraft-i-boligpolitikken/id2786903/?expand=factbox2788271>

Kommunal- og distriktsdepartementet (2022, 1. januar). Miljøvennlig boliger og bygg. Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/bygg/innsikt/byggkvalitet/miljovennlige-boliger-og-bygg/id2345447/

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2014, 23. juni). Medvirkning i planlegging- *Hvordan legge til rette for økt deltakelse og innflytelse i kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/plan/medvirkningsveileder/h2302b_veileder_medvirkning.pdf

Kvellheim, A, K. Danielsen, S, M. & Hestnes, A, G. Gustavsen, A (2021). Annual rapport 2020. Hentet fra https://fmezen.no/wp-content/uploads/2021/04/NTNU_ZEN_AnnReport2020_Pr.pdf

Latour, B (1987). *Science in action: how to follow scientists and engineers through society*. Harvard University press

Latour, B & Woolgar, S (1979). *Labortary life: the construction of scitentic facts*. Princeton University Press.

Lillejord, H (2022, 25. mai). Medvirkningsmøte for beboere til prosjektet Urbane Village på Furuset. Hentet fra <https://www.lpo.no/nyheter/medvirkningsmote-for-beboere-til-prosjektet-urban-village-pa-furuset>

Lorenzen, S, B. Hagen. A, L. Dalseide, A, M. & Andersen, B. (2020, 26. juni). Ung medvirkning i planlegging- Fra A til Å. *Idunn*. 14-21. Hentet fra <https://www.idunn.no/doi/full/10.18261/ISSN1504-3045-2020-02-04>

LPO (u.å). Urban village. Hentet fra <https://www.lpo.no/prosjekter/the-urban-village>

Lundgaard, H (2022, 20. januar). Blir dette verdens grønneste boligområde. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/oslo/i/OrPKWI/blir-dette-verdens-groenneste-boligomraade>

Lyngø, I, J. (2014, 09. januar). Melkeemballasje: Glass, papp og handlekraft. *Idunn*. 199-214. Hentet fra <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1894-3195-2013-03-03>

NOU 2005:05 (2005). *Enkle signaler i en kompleks verden- Forslag i en kompleks verden*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/f3fe20e0ceb44e769521537259a05a94/no/pdfs/nou200520050005000dddpdfs.pdf>

NTB (2022, 6. desember). Nye boligprosjektet i Oslo må ikke lenger sørge for parkering. *Dagsavisen*. Hentet fra <https://www.dagsavisen.no/oslo/2022/12/06/nye-boligprosjekter-i-oslo-ma-ikke-lenger-sorge-for-parkering/>

OBOS (u. å). Furuset Village. Hentet fra <https://nye.obos.no/ny-bolig/boligprosjekter/oslo/alna/furuset-village/#om-boligprosjektet>

OBOS (2022a, 10. februar). Høy boligbygging og økt satsning på sosial bærekraft. Hentet fra <https://nye.obos.no/dette-er-obos/nyheter/hoy-boligbygging-og-okt-satsing-pa-sosial-barekraft/>

OBOS (2022b, 13. juni). Slik er det på innsiden av OBOS Living Lab. Hentet fra <https://www.obos.no/living-lab/om/innsiden-av-obos-living-lab>

Opheim, A (2022, 2. september). De skulle miljøbydel i Trondheim så fikk de trøbbel med å finne plass til bilene. *Adressa*. Hentet fra <https://www.adressa.no/nyheter/trondheim/i/zEgJxv/de-skulle-lage-miljoebydel-i-trondheim-saa-fikk-de-troebbel-med-aa-finne-plass-til-bilene>

Oslo Kommune (u. å). Reinventing Cities. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/prosjekter/reinventing-cities/#toc-10>

Plan- og bygningsetaten (2019). Handlingsplan for medvirkning 2019-2020. Intern handlingsplans for Plan- og bygningsetatens arbeid for medvirkning i byutvikling. Oslo kommune. Hentet fra <https://www.medvirkning.no/wp-content/uploads/PBE-Handlingsplan-for-medvirkning-2019-2020.pdf>

Plan- og bygningsetaten (2021, 22. mars). Referat fra forhåndskonferanse- Søren bulls vei- Furuset felt S6. Hentet fra <https://innsyn.pbe.oslo.kommune.no/saksinnsyn/showfile.asp?jno=2021020305&fileid=9463459>

Reinventing cities (u.å). Bygata Oslo. Hentet fra <https://www.c40reinventingcities.org/en/professionals/winning-projects/bygata-furuset-1268.html>

Ruud, M, E. Andersen, B. Berge, S. Dalseide, A, M. Staven, H, D. Mamelund, S, E. & Skogheim, R (2019). Spenninger og harmoni- Sosiokulturell stedsanalyse for Furuset. Oslo Metropolitan Universitet. Hentet fra <https://oda.oslomet.no/oda-xmloi/bitstream/handle/20.500.12199/2977/2019-18.pdf>

Schimdt, L. (2015, 17. juli). Kompakt by, bokkvalitet og sosial bærekraft. *Idunn*. 32-37. Hentet fra <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1504-3045-2015-03-04-07>

Sintef (u. å). ZEB Living Lab. Hentet fra <https://www.sintef.no/laboratorier/living-lab/>

Skjølsvold, T, M (2015). Vitenskap, teknologi og samfunn- En introduksjon til STS. Oslo: Cappelen Damm akademisk

Spurkland, G (2020, 15. oktober), Bokkvalitet, innovasjon og felleskap i det norske boligmarkedet. *Idunn*. (3. Utg) 30-37. Hentet fra <https://www.idunn.no/doi/full/10.18261/ISSN1504-3045-2020-03-06>

Thagaard, T (2018). Systematisk og innlevelse- *En innføring i kvalitative metoder* (5. utg). Oslo: Fagbokforlaget

Thobroe, G, & Kringstad, K (2021, 23. juni). En bølge av sinne og kritikk skyller inn over milliardprosjekt i Trondheim. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/trondelag/ocean-space-center-i-trondheim -kraftig-kritikk-mot-milliardprosjekt-1.15548287>

Woods, R. Berker, T. Baer, D. & Bø, L, A (2019). Zen Living Labs definition, ideas, and examples. Hentet fra <https://fmezen.no/wp-content/uploads/2019/08/ZEN-Report-no-18.pdf>

Vedlegg 1- intervjuguide

Intervjuguide- workshopdeltakere

Oppvarmingsspørsmål

1. Kan du fortelle litt om deg selv?
2. Hvilket område bor du i?
3. Har du god kjennskap til Furuset?

Om prosjektet

4. Hva vet du om prosjektet Furuset Village?
  - A) Hvem ser du for deg at skal bo der?
  - B) Er det noe du føler prosjektet mangler?
  - c) Hva synes du er attraktivt med prosjektet?
5. Hvorfor deltok du på workshopen?
6. Hva synes du om workshopen til OBOS?
  - A) Føler du at innbyggerne sine perspektiver ble hørt?
  - B) Hvilken innflytelse tror du innbyggerne har på prosjektet?
  - C) Kom du med noen ideer til hvordan prosjektet skulle bli?

7. Hva er viktig for deg når du skal søke bolig?

Områdetløft

8. Hva tror du at byggeprosjektet kan ha for Furuset?

a) Vil det være mulig for innbyggerne på Furuset å bo der?

b) Har det stor betydning for grodudalsatsningen?

9. Fortell litt om hvorfor/ hvorfor ikke du vil bo i Furuset Villiage?

Vedlegg 2- intervjuguide Obosmedarbeider

Oppvarmingsspørsmål

1. Kan du fortelle litt om prosjektet Furuset Village?
2. Hva er din rolle i prosjektet?
3. Hva er målene deres med prosjektet?

Spørsmål om Prosjektet

4. Hvorfor skal dere bygge på Furuset?
5. Hva var det som gjorde at dette ble sett på som et attraktivt sted å bygge?
6. Hva er sosial bærekraft for dere?
7. Hvordan har dere fokusert på sosial bærekraft i prosjektet?
8. Hvilke forestilte brukere er det dere ser for dere skal bo på Furuset Villiage?
9. På hvilken måte kom dere i kontakt med lokalbefolkningen som dere spurte? Var det flere enn bare folk fra Furuset som ble spurt om å komme med ideer?
10. Hvilke ideer var det som kom frem for å tilrettelegge boligområdet for de som skal bo der?
11. Hvordan vil dere beskrive samarbeide med lokalbefolkningen?
12. Kan du fortelle om andre prosjekter som er gjennomført der dere har tatt i bruk Living lab?
13. Har det oppstått noen sosiale utfordringer med at folk skal dele flere sosiale goder?
14. Hva var det som gjorde at det prosjektet ble bra? Var det noen utfordringer?

Vedlegg 3 - Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet “*Sosial bærekraft i Obos Furuset Village*”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut hvordan sosial bærekraft blir tatt i bruk i boligprosjektet Furuset Village. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å studere sosial deltakelse og sosial bærekraft til prosjektet om Furuset Village. Helt konkret setter jeg søkelyset på sosial inkludering og rettferdighet til byggeprosjektet. Obos har som visjon at bygget skal være for alle typer mennesker, men de har også tatt hensyn at de fremtidige beboerne skal være fra Furuset. Under flere Workshop har de derfor fått innspill og ideer fra lokalbefolkningen på hvordan boligområdet skal være designet. Mine forskningsspørsmål er følgende:

- *Hvordan har Obos tatt sosial bærekraft i fokus i prosjektet Furuset Village?*
- *Hvordan har Obos bidratt til sosial deltakelse for prosjektet?*

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

- *Robert Næss, ved institutt for tverrfaglige kulturstudier ved NTNU, er veileder for prosjektet.*
- *Sara Heidenreich, ved institutt for tverrfaglige kulturstudier ved NTNU, er veileder for prosjektet.*

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg har valgt informanter som står bak selve prosjektet, og innbyggere fra Furuset

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du takker ja til å delta, vil dette innebære at du stiller til et individuelt intervju som vil vare mellom 30-60 minutter. Dette kan gjennomføres på teams eller over telefon, etter eget ønske. Om det skulle være stort behov for å gjennomføre det fysiske kan det også avtales, men det enklest for meg som befinner meg i Trondheim å gjøre det gjennom telefon eller teams. Intervjuet vil inneholde spørsmål om Furuset Village. Det vil gjøres et lydopptak av intervjuet, som vil slettes innen prosjektslutt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Informantene vil anonymiseres i oppgaven og refereres til nummerert (Informant 1, og informant 2).

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 20. mai 2023. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres og slettes.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Institutt for tverrfaglige kulturstudier ved NTNU har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- NTNU, institutt for tverrfaglige kulturstudier ved Sara Heidenreich, sara.heidenreich@ntnu.no
- NTNU, institutt for tverrfaglige kulturstudier ved Robert Næss, robert.ness@ntnu.no
- NTNU, masterstudent ved tverrfaglige kulturstudier ved Anders Melbye, anderome@stud.ntnu.no.

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.
- NTNU sitt personvernombud: Thomas Helgesen, epost thomas.helgelse@ntnu.no eller på telefon: 93 07 90 38
-

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Robert Næss

Sara Heidenreich

Anders Olafsen Melbye

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Sosial bærekraft i Furuset Vill age*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

